

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEC

BROJ 1100

17. SVIBNJA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

Potpisan sporazum s HZO

Zaokružena suradnja na svim razinama

SADRŽAJ

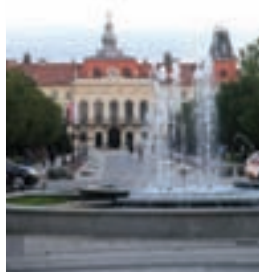
5

Lokalni izbori u Srbiji
**Završena predaja listi,
kreće kampanja**

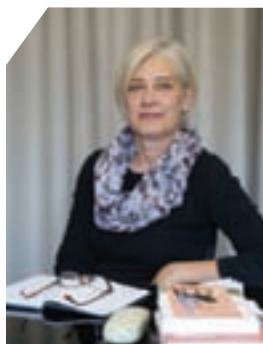
10

Popis 2022.: Stanovništvo
prema nacionalnosti, starosti i spolu
**Najmlađi Hrvati žive
u Vojvodini**

12

Ljiljana Dulić, dopredsjednica
UBH-a *Dužijanca*
**114. Dužijanca
u znaku desetljeća**

16

Etnologinja i sveučilišna profesorica
u mirovini Milana Černelić
**Dublji pogled
u prošlost Bunjevaca**

22

Susret mladih Srijemske biskupije
**Broj mladih je znak
da plodova ima**

32

Dalmatinske večeri u Subotici
Samo je falilo more

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

(Iz)bori (se)

Rok za predaju izbornih lista za lokalne (i beogradske) izbore istekao je u nedjelju u ponoć. Do tada su stranke i koalicije radile na terenu, odnosno na prikupljanju potpisa potpore koji se predaju uz listu kandidata za lokalne izbore. Nekima je to išlo lakše i brže, neki su se malo više pomučili, neki su se trudili, ali nisu uspjeli, a neki se nisu ni potrudili, kao oni koji su listu predali sa samo jednim potpisom (od potrebnih 1.000). Neki su osjetili posljedice tek usvojenih dopuna Zakona o biračkom spisku, pa im je lista odbijena, jer su kandidati mjesto prebivališta promijenili nekoliko tjedana prije. A zakonska dopuna (koju je tražila oporba) kaže da na novoj adresi neće moći glasovati oni koji su prebivalište promijenili u proteklih jedanaest mjeseci. No, trebalo se sjetiti da to isto važi i za kandidate za zastupnike. Ili je možda sve to opstrukcija i pokušaj vlasti da ih spriječi sudjelovati na izborima (pucajući iz njihovog oružja), kako tvrde ti koji su odbijeni.

To je samo jedan od paradoksa ovih izbora. Dio oporbe koji bojkotira beogradske izbore u nekim lokalnim sredinama sudjeluje na izborima, pa su sada birači zbunjeni tko i gdje izbore bojkotira, tko, gdje i s kim izlazi na izbore.

Bit će zbunjeni i kada 2. lipnja dobiju glasački listić, jer je popis onih koji žele trčati izbornu utrku ili točnije rečeno boriti se za dio vlasti u nekim gradovima i općinama i prije nego što su proglašane sve liste dulji od 10. Razumljivo. Lokalni izbori nam se ne događaju svako malo, kao oni republički, već će se na novu političku priliku opet čekati četiri godine.

No, možda će taj popis negdje biti i skraćen. Možda će dio oporbenih stranaka uslišiti poziv drugih, također oporbenih, stranaka koje opet pozivaju na povlačenje iz izbornog procesa.

Možda birači neće znati tko, s kim i zašto izlazi na izbore. Možda neće znati kakvi su lokalni programi i koje lokalne probleme preteđenti za vlast (ili barem svoj stolac u lokalnom parlamentu), oni za koje trebaju glasovati stavljaju u prvi plan. Ali dosadno biti neće.

Z. V.

Dopuna Zakona o jedinstvenom biračkom spisku

Dogovor parlamentarnih grupa

Zastupnici u Skupštini Srbije izglasali su u petak, 10. svibnja, sa 153 glasa »za« dopunu Zakona o jedinstvenom biračkom spisku, koja predviđa da građani koji su promijenili prebivalište u proteklih 11 mjeseci neće moći glasati na novoj adresi, a ograničenje važi za one koji su prebivalište promijenili od 3. srpnja 2023. do 3. rujna 2024. godine.

Izmjene Zakona o jedinstvenom biračkom spisku dogovorene su između parlamentarnih grupa, na prijedlog 37 zastupnika oporbe.

Iako je u pitanju apsolutna većina (na glasanju je bio prisutan 161 zastupnik) koja je u Skupštini glasala za usvajanje nove dopune Zakona, mišljenja o samoj dopuni ostala su podijeljena.

Predsjednik Demokratske stranke **Zoran Lutovac** rekao je prilikom obraćanja kako je izmjena Zakona »samo prvi, krupan korak ka povratku povjerenja u birački spisak i model koji će važiti i za naredne izbore«, ali je istakao i da, ukoliko se ne dogode promjene u institucijama, neće biti napravljeno mnogo.

Predsjednica Skupštine Srbije i potpredsjednica Srpske napredne stranke **Ana Brnabić** rekla je gostujući na Televiziji *Kurir* kako usvojene izmjene Zakona o jedinstvenom biračkom spisku »idu na štetu« građana. Prema riječima predsjednice Skupštine, građani koji su promijenili prebivalište poslije 3. srpnja prošle godine »morat će se maltretirati i glasati na bivšem biračkom mjestu«.

»Pritom, procjene su da oko 12.500 građana neće moći ostvariti svoje biračko pravo jer su izbori u lokalnim sredinama u kojima su prije 3. srpnja bili prijavljeni završeni«, rekla je Brnabić.

Dodala je i to da su predstojeći beogradski i lokalni izbori od izuzetnog značaja.

»Ovi izbori su odlučujući za to hoćemo li ispuniti ono što smo zacrtali do 2027. godine i što smo obećali, a to su veće plaće, veće mirovine, to je ekonomski rast«, rekla je bivša premijerka Srbije.

S druge strane, usvojene izmjene i dopune Zakona o jedinstvenom biračkom spisku neće riješiti problem velikog broja birača koji su upisani na nepostojećim adresama s brojem »nula«, koje po zakonu nisu moguće, kaže **Jelena Milošević**, narodna zastupnica i funkcionerka Stranke slobode i pravde (SSP) iz Niša. Ova stranka i Srbija centar (SRCE) ranije su saopćili kako je samo u Nišu, pred lokalne izbore zakazane za 2. rujna, na lažnim »nultim« adresama prijavljeno ukupno 11.563 birača.

Do ovakvih podataka došli su kroz analizu jedinstvenog biračkog spiska koji je objavila Republička izborna komisija, ali od nadležnih institucija kojima su se obratili nisu dobili objašnjenje za takva »prebivališta«.

»Izmjene Zakona o biračkom spisku ne rješavaju ovaj problem, koji je veoma ozbiljan. Recimo, u Nišu na izbore izlazi oko 110.000 građana, što znači kako je broj onih na 'nultim' adresama oko 10 posto. Mi nemamo načina na terenu provjeriti adrese s brojem 'nula' jer one u realnosti ne postoje, a ne mogu reagirati ni članovi biračkih odbora jer u osobnim iskaznicama birača koji su upisani na tim adresama, naravno, ne stoji broj 'nula' već neki drugi. Ovo je doslovno enigma i još jedna ilustracija kako se krađa ne događa na biračkim mjestima već izvan njih i ne na dan izbora već prije toga«, rekla je Milošević za list *Danas*.

H. R.

FOTO: Beta / Milan Ilić

Lokalni izbori u Srbiji

Završena predaja listi, kreće kampanja

DSHV izlazi u Subotici u koaliciji s bošnjačkom manjinskom strankom Stranka slobode i pravde, u Somboru samostalno, a u Petrovaradinu i Baču su podržali listu oko Srpske napredne stranke, dok je u Srijemskoj Mitrovici Krunoslav Đaković kandidat na listi Aleksandar Vučić – Srijemska Mitrovica sutra. DZH izlazi samo u Subotici u koaliciji oporbenih stranaka Subotica protiv nasilja – Biram Suboticu – Nela Tonković

Na lokalnim izborima koji se održavaju 2. lipnja u 66 jedinica lokalne samouprave, istog dana kada se održavaju i izbori za vijećnike Skupštine grada Beograda, sudjeluju uz vladajuće stranke i veliki dio stranaka iz oporbe. Po već ustaljenoj praksi na prvom mjestu u većini gradova se nalazi lista Srpske napredne stranke i njihovih partnera, a zatim slijede druge stranke i koalicije.

Izlazak na lokalne izbore je podijelio koaliciju Srbija protiv nasilja kada su Stranka slobode i pravde, Srbija Centar, pokret Zajedno i koalicija NADA odlučili bojkotirati beogradske izbore s obrazloženjem da će se dogoditi repriza izborne krađe s prošlogodišnjih izbora dok su ostale stranke formirale novu koaliciju pod nazivom Biram borbu. Budući da su o izlasku ili neizlasku, kao i o tome s kim će ići na izbore, odlučivali lokalni stranački odbori, koalicije oporbenih stranaka se razlikuju od mjesta do mjesta.

Na lokalnim izborima sudjeluju i dvije stranke hrvatske nacionalne manjine kao i stranke bošnjačke, crnogorske, grčke, slovačke, romske, ruske i vlaške manjine. Demokratski savez Hrvata u Vojvodini izlazi u Subotici u koaliciji s bošnjačkom strankom **Usame Zukorlića** Stranka slobode i pravde, u Somboru samostalno, a u Petrovaradinu i Baču su podržali listu oko Srpske napredne stranke, dok je u Srijemskoj Mitrovici **Krunoslav Đaković** kandidat na listi Aleksandar Vučić – Srijemska Mitrovica sutra.

Demokratska zajednica Hrvata izlazi samo u Subotici u koaliciji oporbenih stra-

naka Subotica protiv nasilja – Biram Suboticu – Nela Tonković.

Lokalni izbori u Vojvodini

U Novom Sadu na prvom mjestu je Koalicija SNS, SPS, SRS, Zavetnika, PS-a, SDPS-a, PUPS-a pod imenom Aleksandar Vučić – Novi Sad sutra. Mjesna organizacija DSHV-a Novi Sad na sjednici održanoj u Petrovaradinu je jednoglasno donijela odluku da na lokalnim izborima podrži listu oko SNS-a i sudjeluje u predstojećoj kampanji, objavio je na platformi X predsjednik MO Novi Sad-Petrovaradin i član Predsjedništva DSHV-a **Goran Krnčević**. Zatim slijede liste nacionalnih manji-

na Saveza vojvođanskih Mađara, Ruske stranke i lista Istina – Avadiera – Ivana Vujasin kao lista vlaške nacionalne manjine. Slijede liste grupe građana Sasvim druga priča – Grad građanima i g.g. Gari – Građanska akcija za razvoj i inovacije pod imenom »Za prave stvari podrži GARI«, g.g. Novi Sad glavni grad Vojvodine – pokret Autonomija – Aleksandar Odžić, g.g. Kreni-promeni Novi Sad pod imenom »Dr Savo Manojlović – I ja sam Novi Sad – Kreni-promeni«.

Proglašene su i liste izborna lista Volim Novi Sad (SP Dveri, Narodna stranka, Pokret Živim za Srbiju), izborna lista Slovačke demokratske lige i lista Udruženi za slobodu Novi Sad koju čine 12 oporbenih stranaka i pokreta – SSP, NPS, Demokratska stranka, Srce, Građanski pokret Bravo, Zeleno-levi front, Pokret slobodnih građana, POKS, Novi DSS, Liga socijaldemokrata Vojvodine, Ekološki ustanak i Pokret za preokret. Prihvaćene su i liste: »Čale ovo je za tebe – petar Đurić«, »Heroji – Miša Bačulov« dok je pojedinim listama naloženo da isprave nedostatke.

U Subotici je predano sedam lista, do srijede su proglašene četiri. Pod brojem 1 bit će lista Aleksandar Vučić – Subotica sutra, čiji je nositelj **Stevan Bakić**, predsjednik Gradskog odbora SNS-a, a zatim slijede dvije manjinske

liste, pod brojem 2 nastupit će lista SVM-a čiji je nositelj predsjednik stranke, dr. **Bálint Pásztor**, a pod brojem 3 je koalicija pod nazivom Za pravednu Suboticu! – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini – Stranka pravde i pomirenja – Tomislav Žigmanov, čiji je nositelj **Marin Piuković**.

Nakon otklanjanja nedostataka proglašena je i lista koalicije Subotica protiv nasilja – Biram Suboticu – Nela Tonković koju čine Demokratska stranka, Narodni pokret Srbije, Liga socijaldemokrata Vojvodine, Zeleno-lijevi front i Demokratska zajednica Hrvata. Odbačene su liste Naš grad – udružena oporba Subotice – nacionalna i demokratska, lista grupe građana Subotica danas je dobila nalog da otkloni nedostatke kao i lista g.g. Za kulturnu Suboticu.

U Somboru je na prvom mjestu koalicija okupljena oko SNS-a i SPS-a (SNS – SPS – PUPS – SDPS – PS) Aleksandar Vučić – Sombor sutra, na drugom lista SVM-a, a na trećem lista hrvatske nacionalne manjine pod nazivom Za pravedan Sombor! – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini – Tomislav Žigmanov. Kao četvrta je proglašena lista »Građanski front stop ludilu«.

SSP je odlučio bojkotirati izbore u Somboru dok se ne ispune sve preporuke ODIHR-a, a lista šest oporbenih stranaka pod imenom Biram Sombor bez nasilja je odbijena.

U Apatinu su proglašene tri izborne liste. Kao i u drugim mjestima, na prvom je lista oko SNS-a i SPS-a Aleksandar Vučić – Apatin sutra (SPS, SDPS, SRS i SNS), na drugom je lista SVM-a, a na trećem lista »Perica Popić – Apatine probudi se« koju je podnijela istoimena grupa građana. Prihvaćena je i lista Apatin bez nasilja.

U Baču su proglašene dvije liste – lista oko SNS-a Aleksandar Vučić Bač sutra i lista oporbenih stranaka DS-a, LSV-a i NPS-a pod nazivom Oslobodimo Bač. Treća lista grupe građana Moj Bač **Zdravka Vulina** je odbijena. U ovoj općini su mjesni odbori DSHV-a (Bač, Plavna, Vajska) donijeli odluku da podrže koaliciju oko SNS-a suglasno odlukama viših tijela stranke, rekao je **Dario Bošnjak**.

U Srijemskoj Mitrovici pod rednim brojem 1 je lista Aleksandar Vučić – Srijemska Mitrovica sutra, a na njihovoj listi je i predsjednik Mjesnog odbora i član Predsjedništva DSHV-a Krunoslav Đaković.

»Nakon odluke Predsjedništva DSHV-a da se na lokalne izbore ide ili samostalno ili s vladajućom strankom SNS-om, mjesni odbori na teritoriju grada Srijemske Mitrovice (Mitrovica 1, Mitrovica 2 i Stara Bingula) smo odlučili da idemo na listi vladajuće stranke kao što je bio slučaj i na prethodnim lokalnim izborima kada smo dobili i mjesto u Gradskoj skupštini i u Gradskom vijeću, a tako će biti i ove godine«, rekao je Đaković, kandidat na listi SNS-a.

Na pitanje zašto pokraj njegovog imena ne piše da je član DSHV-a već SNS-a Đaković je rekao kako je to zato što nije napravljen službeni koalicijski sporazum između dvije stranke, a što je bilo tehnički teško ostvariti zbog

kratkoće vremena. Dodao je da su u prethodnom razdoblju imali izuzetno uspješnu suradnju i uradili puno toga za sve nacionalne manjine u Srijemskoj Mitrovici.

Na drugom je mjestu lista Grupa građana Grad za sve nas – Vladimir Petković, na trećem lista Srijemska Mitrovica protiv nasilja – Đorđo Đorđić – Tatjana Ljubišić – Danijel Četojević, slijede lista Europska Mitrovica, lista »Dr. Savo Manojlović – I ja sam Mitrovica – Kreni promeni Mlada Mitrovica« i lista koalicije Nada za Mitrovicu.

U Rumi nakon liste oko SNS-a, slijede lista Nova demokratska stranka Srbije – Da živimo normalno, lista Ruska stranka – Rusi i Srbi braća zauvijek, lista Biramo zdravu i zelenu Rumu – Zeleno-lijevi front i LSV-Vojvođani, lista Ruma protiv nasilja, lista Europske zelene partije za zelenu Rumu, lista Ruske stranke i lista Nove DSS Da živimo normalno.

U Šidu su samo dvije liste proglašene do srijede Aleksandar Vučić – Šid sutra i lista Ujedinjena oporba – Glasaj za promjene.

Izbori u Beogradu

Na lokalnim izborima u Beogradu prva je lista koalicije oko Srpske napredne stranke pod nazivom Aleksandar Vučić – Beograd sutra, slijede lista Ruska stranka – Srbi i Rusi braća zauvijek, lista Grupe građana »Čale ovo je za tebe – Petar Đurić«, »Grupa građana – Za zeleni Beograd – Kada ako ne sad – dr. Dejan Žujović«, lista »1 od 5 milijuna – Beogradski front – Ritam grada, Dušan Teodosijević, gradonačelnik«, lista koalicije Biramo Beograd koju čine Narodni pokret Srbije, Zeleno-lijevi front/Ne davimo Beograd, Demokratska stranka, Pokret slobodnih građana, Ekološki ustanak i Novo lice Srbije, lista Mi snaga naroda, prof. dr. Branimir Nestorović, Narodna lista – Ključ za pobjedu, koju čine Narodna stranka, Nova Srbija i pokret Živim za Srbiju i lista »Dr. Savo Manojlović – I ja sam Beograd – Kreni – Promjeni«.

Na izborima sudjeluju i tri nacionalnomanjinske liste: Beograd naš grad, koju je predala koalicija manjinskih stranaka »Snaga«, lista Unije Roma Srbije – Za Beograd i lista »Beograd je svet(a) – Stranka pravde i pomirenja«. Na izbornoj listi SPP-a za beogradske izbore, a na prijedlog DSHV-a je i **Vladimir Skoplja**. Kako je na platformi X objavio DSHV, u Beogradu živi 4.554 nacionalno izjašnjenih Hrvata. »Partnerska suradnja s SPP-om jamči da će u vijećniku koji bude izabran s ove liste i oni imati glas u Skupštini grada Beograda«, navodi DSHV na platformi X.

J. D.

DSHV samostalno u Somboru

U Somboru je za predaju izborne liste pod nazivom Za pravedan Sombor! – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini – Tomislav Žigmanov u kratkom vremenu prikupljeno više od 400 potpisa, a na njoj su među 21 kandidata iz Sombora, Monoštora, Nenadića, Gradine, Stanišića uz članove DSHV-a i predstavnici hrvatskih kulturnih udruga te pojedinci. Na izborima u Somboru, kao i u Subotici lista će nositi broj 3.

Uz kandidate na izbornoj listi predaji liste prisustvovali su zamjenik predsjednika DSHV-a **Goran Kaurić** i predsjednik Mladeži DSHV-a Marin Piuković.

»DSHV je stožerna stranka Hrvata u Vojvodini i mora sudjelovati na izborima kako bi hrvatska zajednica na svim razinama vlasti mogla ostvarivati svoja prava«, kazao je Kaurić.

»Na listi u Somboru, kao i u Subotici, veliki je broj mladih koji su aktivno radili i u procesu prikupljanja potpisa. To je onaj prvi korak, a sada krećemo u izbornu kampanju. Kandidati će obilaziti sva mjesta u kojima žive Hrvati. Tamo ćemo prezentirati za što ćemo se mi zalagati kada uđemo u Gradsku upravu«, kazao je Piuković.

Nositelj liste **Tomica Vuković** i drugi na listi **Davor Francuz** zahvalili su svima koji su podržali listu i kazali kako očekuju da DSHV bude zastupljen u Skupštini grada Sombora.

»Nadam se da će građani Sombora, prije svega Hrvati u okolnim selima, salašima i gradu dati nama potporu na izborima i da će se preko naših zastupnika i njihov glas čuti u Somboru«, kazao je Vuković.

»Zahvalio bih se Monoštorcima što su listu podržali s velikim brojem potpisa. Nadamo se zastupničkim mjestima u Skupštini grada Sombora kako bismo mogli sudjelovati u donošenju odluka«, kazao je Francuz.

DSHV prvi puta samostalno izlazi na izbore u Somboru. Kako je na platformi X napisao predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** »Hrvati su zajednica koja je dovoljno osnažena i koja ima dovoljan broj onih koji hoće, smiju i nije im teško politički artikulirati interese zajednice«.

Osigurana posebna upisna kvota za buduće studente

I u akademskoj godini 2024./25. hrvatska će visoka učilišta osigurati posebnu upisnu kvotu za pripadnike hrvatske nacionalne manjine i hrvatskoga iseljenništva, čime se s uspjehom nastavlja jedan od vrlo značajnih projekata kojim se nastoji povezati mlade Hrvate izvan Hrvatske s domovinom, i to njihovim osobnim dolaskom u Hrvatsku, boljim upoznavanjem hrvatske kulture, jezika i svakodnevnoga života te stjecanjem kvalitetnoga obrazovanja.

Visoka učilišta s osiguranim kvotama za pripadnike hrvatske nacionalne manjine su: Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Splitu, Sveučilište u Rijeci, Sveučilište u Zadru, Sveučilište *Josipa Jurja Dobrile* u Puli, Sveučilište u Dubrovniku, Sveučilište *Sjever* i Hrvatsko katoličko sveučilište. Uz navedena visoka učilišta, u programu sudjeluju i Sveučilište *Josipa Jurja Strossmayera* u Osijeku i Veleučilište *Lavoslav Ružička* u Vukovaru, a broj upisnih mjesta na tim dvama visokim učilištima bit će poznat nakon njihove objave.

Važno je napomenuti da kandidati ne trebaju pristupati Državnoj maturi u Hrvatskoj, no za razliku od prethodnih godina, od ove se akademske godine za upis studijskih programa u posebnoj upisnoj kvoti kandidati moraju registrirati i prijaviti u sustav za upise na visokoškolske ustanove u Hrvatskoj, a koji je dostupan na www.postani-student.hr/Ucenici/Prijava.aspx.

Nakon registracije za kandidate koji su završili srednje obrazovanje izvan Hrvatske (prilikom registracije potrebno je odabrati tu kategoriju), odabiru se visokoškolske ustanove i studijski programi po prioritetnome redoslijedu. Moguće je odabrati do 10 studijskih programa, koje je važno odabrati prema prioritetnome odabiru jer će, ako su ispunjeni svi zahtjevi, sustav dodjeljivati kandidatima pravo upisu prema prvenstvu odabira. Nakon objave rezultata, kandidati imaju pravo upisa na jedan studijski program za koji će dobiti posebni identifikacijski broj.

Prijave su u sustav za ljetni upisni rok (prvi rok) i slanje dokumentacije moguće do 1. srpnja 2024. (vrijedi za kandidate koji su srednjoškolsko obrazovanje završili u ino-

zemstvu u 2024. godini, a za one koji su srednjoškolsko obrazovanje u inozemstvu završili do 31. 12. 2023. rok za slanje dokumentacije je 20. 5. 2024.), osim ako visoko učilište nije odredilo drugi rok za prijavu. Ostali rokovi dostupni su na <https://www.studij.hr/kalendar>.

Za uspješan postupak prijave, osim registracije i prijave putem sustava, potrebno je poslati traženu dokumentaciju i poštom, a sva potrebna dokumentacija i koraci u postupku dostupni su na <https://www.studij.hr/sve-o-prijavama>.

Dokumentaciji je potrebno priložiti i Potvrdu o pripadnosti hrvatskome narodu koju izdaje Središnji državni

STUDIRAJ U HRVATSKOJ

ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, a uz koju je jedino moguć upis u posebnoj upisnoj kvoti namijenjenoj pripadnicima hrvatske nacionalne manjine i hrvatskoga iseljenništva.

U okviru prijavnoga postupka potrebno je provesti priznavanje obrazovne kvalifikacije, a informacije o tome postupku dostupne su na <https://www.studij.hr/priznavanje>.

Nakon registracije i prijave u sustav svaki je kandidat dužan pratiti novosti i obavijesti na svome korisničkom profilu, jer će preko toga sustava tijekom srpnja kandidati biti obaviješteni o rezultatima.

H. R.

Potpisan sporazum s HZO

Zaokružena suradnja na svim razinama

Hrvatska zajednica općina (HZO) na čelu s predsjednikom **Božom Lasićem** boravila je u utorak, 14. svibnja u Subotici. Razlog dolaska potpisivanja je sporazuma o suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem kojemu su ovom prigodom donirali 6.000 eura i vrijedne knjige iz Hrvatske.

Prema riječima predsjednice HNOV-a **Jasne Vojnić** posjet je označio početak nove suradnje, kojim je ova krovna institucija Hrvata u Srbiji zaokružila suradnju na svim razinama u Hrvatskoj.

»Posljednjih godina smo uspješno to činili od pojedinaca, preko gradova do županija pa do Vlade Hrvatske, ali s općinama u ovom smislu još nismo imali službenih sporazuma i suradnje«, rekla je Vojnić.

Poručila je ona da je potpisani sporazum o suradnji novo poglavlje za odnose Hrvata u Srbiji i općina u Hrvatskoj.

»Općine u Hrvatskoj, kojih ima 428, su veliko bogatstvo za Hrvate u Srbiji u smislu suradnje. Moći ćemo više surađivati i na razini područja kulture, obrazovanja i po svim drugim pitanjima«, rekla je Vojnić.

»Radujemo se, vidimo da je zajednica aktivna, uspješna i da se bori za svoja prava. Mi smo ti koji moramo dati potporu«, naveo je predsjednik HZO-a.

Dodao je on kako je ova donacija od 6.000 eura dobar početak suradnje te da se raduje što je upoznao hrvatsku zajednicu u Srbiji.

»Mislim da je to naš cilj, da radimo na integraciji naše države, tj. našeg naroda«, rekao je Lasić.

Prema njegovim riječima HZO je značajna i jaka asocijacija koja nudi velike mogućnosti da pomogne Hrvatima izvan matične države, po primjeru kao što već surađuju s Hrvatima iz Bosne i Hercegovine.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** zahvalio je predstavnicima HZO-a na posjeti i ocijenio to kao veliko priznanje DSHV-u kao ključnom političkom čimbeniku Hrvata u Srbiji. Žigmanov je predstavnike HZO-a upoznao s dosadašnjim aktivnostima stranke, ali i naglasio kako je važno da se komunikacija koja je uspostavljena s kabineto premijera Vlade Republike Hrvatske **Andrejom Plenkovićem** spušta i na druge razine kao što su općine te da se kontinuirano snaži institucionalna komunikacija, preneo je DSHV na svojim društvenim mrežama.

U ime DSHV-a **Darko Baštovanović** također je ocijenio posjet iznimno važnim.

»Za nas je ovo je priznanje DSHV-u za dosljedno zalaganje za boljitak Hrvata u Srbiji«, poručio je Baštovanović.

Izrazio je on i nadu kako će nakon ovoga sporazuma doći do poboljšanja odnosa prekogranične suradnje, naročito kada su u pitanju pogranične općine i jedne i druge države.

»Nadamo se da će u onim mjestima gdje Hrvati čine značajniji udio pučanstva, osobito u onim koja se naslanjaju na teritorij Hrvatske doći i do poboljšanja u prekograničnoj suradnji, da ćemo biti više uključeni u projekte i da ćemo od HZO-a imati potporu kada je u pitanju izgradnja strukturalne jednakosti Hrvata u jedinicama lokalne samouprave u Vojvodini, razvoju adekvatne infrastrukture, komunalnih usluga, socijalnih usluga pa sve do potpore kada je u pitanju politička participacija«, rekao je Baštovanović.

HZO posjetila je i Zavod za kulturu vojođanskih Hrvata, *Hrvatsku riječ*, DSHV te obišla znamenitosti Subotice.

J. D. B.

Najmlađi Hrvati žive u Vojvodini

*Od Hrvata u Srbiji stariji su Vlasi, Nijemci, Jugoslaveni, Makedonci i Slovenci.
Prosječna starost Hrvata koji žive u Vojvodini je 51,3 godine*

Prosječna starost Hrvata u Srbiji je 53,7 godina, što je za 10 godina više negoli je prosječna starost ukupnog stanovništva države koja iznosi 43,8 godina. Udio starog stanovništva (65 i više godina) je 35,5 %, dok je udio mlađih (do 30 godina) 16,7 %.

Najbrojniji od 65 do 84 godine

Nepovoljni dobni sastav Hrvata u Srbiji jasno se vidi iz grafičkog prikaza dobno-spolne strukture, koja iz popisa

Nacionalna pripadnost	Prosječna starost
Ukupno	43,8
Srbi	44,6
Albanci	38
Bošnjaci	36,5
Bugari	53,4
Bunjevci	52
Crnogorci	50,6
Goranci	40
Hrvati	53,7
Jugoslaveni	56,5
Mađari	48,6
Makedonci	57,3
Muslimani	42,4
Nijemci	56,4
Romi	30,6
Rumunji	47,7
Rusi	36,3
Rusini	47,5
Slovaci	47,6
Slovenci	58,3
Ukrajinci	46,9
Vlasi	55,5
Ostali	41,8
Regionalna pripadnost	50
Nisu se izjasnili	39,5
Nepoznato	35,3

u popis gubi obris piramide i poprima oblik urme uslijed smanjenja udjela mladih i povećanja dominantnog udjela starih dobnih skupina. Najviše Hrvata pripada dobnoj skupini od 65 do 84 godine: 12.434 osobe. Sljedeća po brojnosti dobna skupina je od 50 do 64 godine: 10.946 osoba, potom od 30 do 49 godine: 7.724 osoba. Hrvata starosti od 15 do 29 godina ima 3.705, mlađih od 15 godina ima 2.847, dok starijih od 85 godina ima najmanje, 1.451.

Hrvati su mlađi od pet etničkih skupina u Srbiji: Vlasi (55,5), Nijemci (56,4), Jugoslaveni (56,5), Makedonci (57,3) i Slovenci (58,3). Od 15 etničkih skupina Hrvati su stariji – od Bugara (53,4), Bunjevaca (52), Crnogoraca (50,6), Mađara (48,6), Rumunja (47,7), Slovaci (47,6), Rusina (47,5), Ukrajinaca (46,9), Srba (44,6), Muslimana (42,4), Goranaca (40), Albanaca (38), Bošnjaka (36,5), Rusa (36,3) i Roma (30,6). Hrvati su stariji i od sve četiri etnički neizjašnjene popisne kategorije: nepoznato (35,3), neizjašnjeni (39,5), ostali (41,8) i regionalna pripadnost (50).

Najmlađi Hrvati žive u Vojvodini, gdje im je prosječna starost 51,8 godina, a najstariji u regiji Šumadije i zapadne Srbije s prosječnom starosti od 63,7 godina.

Nepovoljna spolna struktura

Hrvati u Srbiji imaju nepravilnu i spolnu strukturu. Za ovu etničku zajednicu karakterističan je iznadprosječno visok koeficijent feminiteta, odnosno broj žena na 100 muškaraca, koji iznosi 140,6, dok je vrijednost za ukupno stanovništvo Srbije 105,6.

Broj žena na 100 muškaraca najveći je u dobnoj skupini starijih od 85 godina i iznosi 293,2. Više žena od muškaraca ima i u dobnoj skupini od 65 do 84 godine (koeficijent feminiteta 198,7) i u skupini od 50 do 64 godine (koeficijent feminiteta 145,4). U ostalim dobnim skupinama, koje su reproduktivne, ima manje žena od muškaraca, što je posebno izraženo u najmlađoj skupini gdje ima 94,3 žene na 100 muškaraca.

Hrvatice u Srbiji starije su od Hrvata za sedam godina (56,6 – prosječna starost žena; 49,7 – prosječna starost

muškaraca), dok je u ukupnom stanovništvu razlika između prosječne starosti muškaraca i žena manja i iznosi 3 godine (45,2 – prosječna starost žena; 42,4 – prosječna starost muškaraca).

Staro i ukupno stanovništvo Srbije

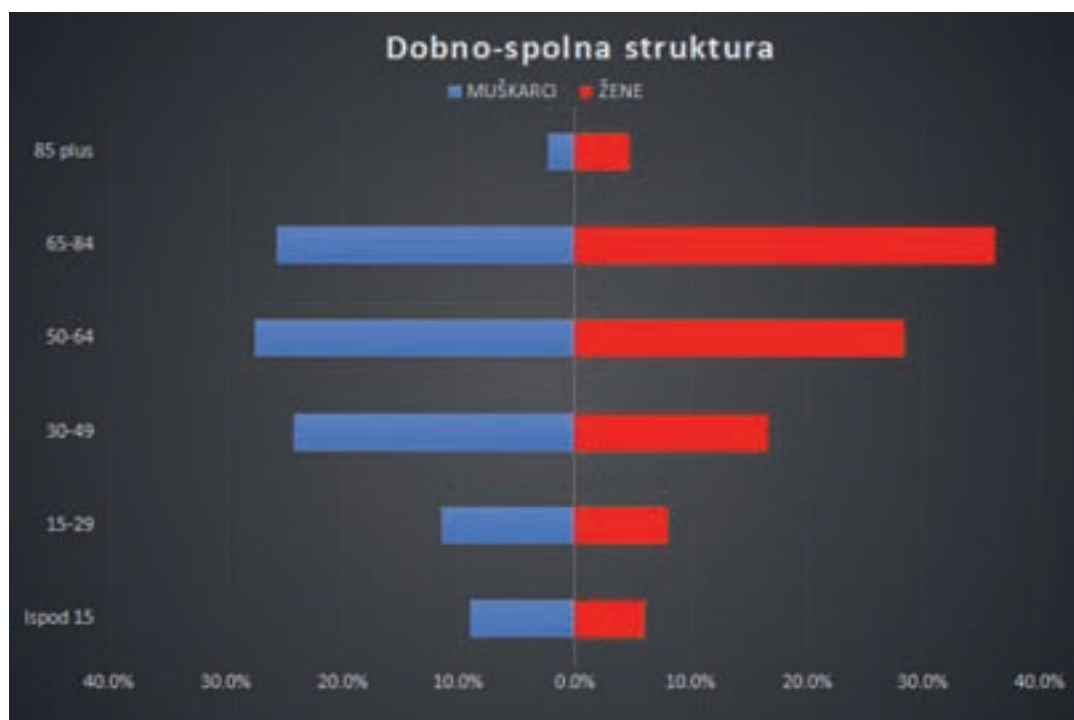
Ukupno stanovništvo Srbije također spada u staro stanovništvo, budući da mu je udio stanovnika starijih od 65 godina 22 %. Najviše stanovnika Srbije je starosti od 50 do 64 godine: 1.373.893 stanovnika i od 30 do 49 godina: 1.801.260 stanovnika. Sljedeća po broжности u Srbiji je dobna skupina od 65 do 84 godine: 1.351.204 stanovnika, potom od 15 do 29 godina 1.047.543 stanovnika. Mlađih od 15 godina u državi ima 955.452, a najmanje ima starijih od 85: 117.651 stanovnika.

Kada se promatra ukupno stanovništvo Srbije, najmlađe stanovništvo živi u Beogradskoj regiji gdje je prosječ-

na starost 42,7 godina, a najstarije u južnoj i istočnoj Srbiji s prosječnom starosti od 44,9 godina.

J. D. B.

Izvor podataka: Republički zavod za statistiku Srbije

Popis 2022.: Stambene zgrade

Sjevernobanatsko područje ima najveći udio zgrada starijih od 100 godina

Prema podacima Popisa 2022. na teritoriju Srbije ima 2.261.051 stambena zgrada. U strukturi stambenih zgrada, prema vrsti stambene zgrade, najviše su zastupljene obiteljske kuće s jednim stanom, 87,7 %, zatim obiteljske kuće s dva stana, 8,3 %, dok je udio zgrada s 3 i više stanova u ukupnom broju stambenih zgrada 4 %. Najveći broj stambenih zgrada izgrađen je u razdoblju 1961. – 1980. godine, 745.485 zgrada. U kategoriji najstarijih zgrada (zgrade izgrađene prije 1919. godine) popisano je 59.841 zgrada, i to najviše u Vojvodini (40.618), gdje čine 6,6 % stambenih zgrada regije.

Dio Vojvodine s najvećim brojem kuća starih preko 100 godina je Južnobačko područje (8.294), potom, Južnobanatsko (7.614) i Zapadnobačko područje (5.837). Sjevernobanatsko područje u odnosu na ukupan broj stambenih zgrada područja ima najveći udio zgrada izgrađenih prije 1919. (9,5 %).

Poslije 2000. godine izgrađeno je 242.015 stambenih zgrada, najviše u Šumadiji i zapadnoj Srbiji, a najmanje u južnoj i istočnoj Srbiji.

U Vojvodini od ukupnog broja stambenih zgrada regije 10 % je izgrađeno poslije 2000. godine, što je ispod prosjeka na razini države, gdje nove stambene zgrade zauzimaju 10,7 % svih zgrada.

Najčešći materijali od kojih su izgrađene stambene zgrade su opeka, beton ili kamen (88,4 %). Od naboja, pletera ili dasaka je izgrađeno 6,2 %, čerpiča 3,5 % i drveta 1,8 %. Najveći udio zgrada izgrađenih od čerpiča, naboja, pletera ili dasaka zabilježen je u Vojvodini, gdje zgrade od ovih materijala čine 19,5 % ukupnog broja stambenih zgrada regije.

Popis je pokazao da najviše ima zgrada u kojima su svi stanovi pozicionirani u prizemlju. Ukupno je popisano 1.898.029 prizemnih zgrada, što čini 84 % od ukupnog broja popisanih stambenih zgrada. Zgrada s 10 i više katova, na teritoriju Srbije, ima 1.269, i one su uglavnom skoncentrirane u Beogradskoj regiji (720).

J. D. B.

Izvor podataka: Republički zavod za statistiku Srbije

Ljiljana Dulić, dopredsjednica UBH-a *Dužijanca*

114. *Dužijanca* u znaku desetljeća

»Želimo obilježiti naš jubilej i za širu javnost, te će svečana akademija biti održana 28. svibnja u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 19 sati. Tada ćemo prikazati neka naša postignuća i stati i zahvaliti svim institucijama i udrugama koje su s nama surađivale, bilo da su iz Srbije, Hrvatske ili Mađarske«, kaže Ljiljana Dulić

Intervju vodila: Željka Vukov

Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* osnovana je 27. siječnja 2014. godine, a za osnivanje Udruge pristupnicu je potpisalo 33 osobe, koje su već godinama unazad radile i »nosile« *Dužijancu*. Kao što se može po spomenutom datumu vidjeti, Udruga ove godine obilježava 10 godina postojanja i djelovanja.

Među osnivačima je i **Ljiljana Dulić**, sada dopredsjednica Udruge, a tada jedna od organizatora ove stoljetne manifestacije. Iako je često »iza kulisa«, već desetljećima *Dužijancu* drži »u malom prstu«. Jubilej i dosadašnji rad povod su za razgovor i najavu ovogodišnjih događanja, kojih će i ove godine biti tridesetak, što UBH *Dužijanca* svrstava među najaktivnije hrvatske druge u Srbiji.

► **Odmah na početku vratit ćemo se 10 godina unazad i zapravo se podsjetiti koji su ciljevi i što se sve željelo postići osnivanjem Udruge?**

Ove godine, kako je već rečeno, Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* obilježava 10 godina od osnutka. Iskoristit ću mogućnost te podsjetiti čitatelje kako se UBH *Dužijanca* bavi očuvanjem kulture, tradicije i ovdašnjih običaja vezanih za žetvene svečanosti. Konkretnije, od sijanja i blagoslova pa do vršidbe, odnosno žetve. Tu je veliki broj manifestacija kroz koje prikazujemo određeni segment tradicije i tako čuvajući svoje učimo i druge našem naslijeđenom blagu. Što se tiče jubileja, u nekom užem krugu, odnosno s ljudima koji su bili osnivači smo već obilježili ovaj mali jubilej. Sada nam je želja to proširiti i ujedno ovom prilikom zahvaliti ustanovama i institucijama koje su s *Dužijancom* usko surađivale u proteklom desetljeću. Netko će možda reći nije ovo neki veliki jubilej, ali je svakako prigoda za stati i napraviti osvrt na minulo vrijeme. Želimo ga obilježiti i za širu javnost, te

će svečana akademiji biti održana 28. svibnja u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, s početkom u 19 sati. Tada ćemo prikazati neka naša postignuća i stati i zahvaliti svima koji su s nama surađivali, bilo da su iz Srbije, Hrvatske ili Mađarske. Budući da je akademija otvorenog tipa, iskoristit ću priliku i pozvati i vaše čitatelje, kao i sve one koji prate i vole *Dužijancu* da dođu i s nama proslave ovaj jubilej.

► **Zanimljivo je da ove godine UBH *Dužijanca* obilježava 10 godina postojanja, a znamo da će ove godine biti održana 114. *Dužijanca*. Koliko toga se promijenilo i što je Udruga »donijela« *Dužijanci* svojim osnivanjem?**

Dužijanca je u svojoj povijesti imala razne momente i njena organizacijska struktura se mijenjala. Ono što je osnovno i po čemu je *Dužijanca* prepoznatljiva se nije nikada mijenjalo, niti će u budućnosti. Rekla bih da je *Dužijanca* sve ovo vrijeme opstala jer je dio ovdašnjeg čovjeka, koji zna raditi i uraditi, a koji zna i zahvaliti. Središnja proslava se kroz stoljeće nije puno mijenjanja. Euharistija, odnosno zahvala Bogu, je srž svega. Kasnije smo ovoj rečenici »zahvala Bogu« dodali i »pohvala čovjeku«, što zaista i jeste tako. Brojni su organizatori kroz povijest radili *Dužijancu* i to najbolje što su mogli u zavisnosti od perioda u kom su djelovali. Prije osnivanja Udruge *Dužijanca* je, od 1993. godine bila u organizaciji Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*, u suradnji s Katoličkom Crkvom, koji je birao i predlagao članove Organizacijskog odbora *Dužijance*, a potom je, s ponekim dodatkom, potvrđivao i imenovao Grad. Dakle, *Dužijanca* je bila jedna od manifestacija. Jedan broj ljudi koji je tada bio u OO smatrao je da se *Dužijanci* treba puno više posvetiti i da jedino sa svojim PIB-om i kao samostalna udruga može aplicirati na natječaje, a da pri tom ne remeti budžet Centra. To je bila neka idejna misao da svi možemo raditi na svom području, a da ne remetimo aktivnosti jedni drugima. Naša zamisao je bila, a sada je i ostvarena, da *Dužijanca* treba imati cjelogodišnji plan rada i zapravo se to pokazalo dobrim, jer toliko ima programa i mogućnosti da nije moguće sve aktivnosti staviti u period od proljeća do ljeta. Da pojasnim: suradnja s HKC-om *Bunjevačko kolo* je i dalje ostala usko vezana, jer zapravo puno ljudi i iz *Kola* radi *Dužijancu*, a kad to kažem ne mislim samo na folklor i nošnju nego i u programu kompletno. *Kolo* organizira i *Dužijancu malenih*, i sudjeluje u gotovo svim manifestacijama *Dužijance*. Uz HKC moram spomenuti i Katoličko društvo *Ivan Antunović* s kojim smo također tijesno povezani u sklopu organizacije *Književne večeri*, kao i s članovima Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta čija se izložba slika od slame također nalazi u sklopu svih događanja. Udruga surađuje i sa župama okolnih mjesta u kojima se organiziraju seoske *dužijance*, a napose sa župom sv. Josipa Radnika u Đurđinu, konkretno sada s tamošnjim župnikom vlč. **Danielom Katačićem**, koji ima puno razumijevanja i voli običaje. Osnivanje Udruge donijelo je nove mogućnosti, nove suradnje, mogućnost

apliciranja na natječaje i pokretanje nekih novih manifestacija i događaja.

► **Proteklih godina *Dužijanca* je izašla izvan svojih okvira, odnosno izvan Subotice i predstavila se u tri države. Odakle ideja za tim?**

Jedna od zamisli direktora UBH-a *Dužijanca* **Marinka Piukovića**, koji je ujedno i predsjednik OO *Dužijance*, bila je izaći izvan okvira Subotice i pokazati i drugima ono blago koje mi imamo. Jasno je da nismo mogli »prenijeti« cijelu *Dužijancu*, ali smo prikazali onaj središnji dio, a to je misa zahvalnica, povorka, bogatstvo običaja i nošnje. U određenim mjestima smo imali i dodatni program koji je bio uvod u sâm središnji dio. Prvi iskorak bio je *Dužijanca u Zagrebu* 2018. godine, gdje se predstavila kompletna hrvatska zajednica – Bunjevci, Šokci, Srijemci, kao i Hrvati – Bunjevci iz Mađarske. Zatim smo bili u Baji, *Dužijancu* smo organizirali skupa s Hrvatima iz Mađarske, odnosno s Hrvatskom državnom samoupravom i KUD-ovima iz Mađarske koji njeguju folklorne običaje i pjesme našega kraja Bunjevaca Hrvata. Nakon toga smo bili u Novom Sadu, u vrijeme kada je on bio Europska prijestolnica kulture i prošle godine smo imali, mogu slobodno reći najzahtjevniju i najemotivniju *Dužijancu u Mostaru*. Organizacija ove manifestacije trajala je godinu dana, a osim središnjih događanja imali smo i izložbu *S Božjom pomoći*, Tribinu koja je okupila Bunjevce sa svih strana s temom *Bunjevačke grane hrvatskog stabla u Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji, Folklornu večer* s KUD-ovima iz Mostara i okolice, otkrivanje ploče na Blagaju... Tako je od »obične« *Dužijance* bio izuzetno bogat program, koji je donio brojne emocije jer, kako smo rekli, to je bila *Dužijanca* »u starom kraju«. Ponosna sam na zajedništvo koje naša Udruga prakticira i njeguje, pokazujući da nam je do kulturnih, tradicijskih i vjerskih vrednota stalo, a *Dužijanca* na svakom koraku te vrednote prikazuje, manifestira, čuva i razvija.

► **Kakvi su planovi za ovu godinu? Što se događa s odlaskom u Bruxelles koji je najavljivan prije par godina?**

Ove godine smo u Subotici i neće se nigdje posebno organizirati *Dužijanca* nego ćemo se preusmjeriti na stalne manifestacije i druge planove koji smo kao Udruga zacrtali za ovu godinu. *Dužijanca* sa svojim događanjima kreće još od *risarskog disnotora*, koji je uvijek krajem siječnja i ima oko 30 manifestacija koje su u sklopu programa i traju sve do Bunaričkog proštenja, odnosno kraja kolovoza. Za ovu godinu imamo u planu ustrojavanje *Muzeja Dužijance – muzej kruna*, stvaranje interpretacijskog centra, kupovinu zemlje, izradu projekta – elaborata za obnovu *Risarskog salaša*, izgradnju višenamjenske sjenice za 150 osoba, prostorno planiranje i pozicioniranje objekata. Također, u planu je i izdavanje *Revije Dužijanca za 2023. godinu, Spomenice II. Dužijanca u Mostaru*, knjige *Javna proslava Dužijance od 1968. do 1971. u Subotici* **Nace Zelića**, te kataloga izložbe *Žito i motivi poljoprivredne djelatnosti u arhitekturi Subotice*. Zahvaljujući sredstvima Središnjeg državnog ureda za Hrvate

izvan Republike Hrvatske kupljen je i komad zemlje na kojem su hangar i mali salaš. Tako da i bez odlaska negdje izvan Subotice itekako imamo pune ruke posla. Kada je u pitanju Bruxelles, znamo da je sada u tijeku izbor novih članova Europskog parlamenta i ono što sada mogu reći jeste da se odlazak u Bruxelles neće dogoditi u ovom sazivu, a hoće li i kada, to nam tek preostaje vidjeti. Naša želja je bila poput *Sinjske alke* predstaviti svoj rad, slamu, dio folklora, nošnju, krune od slame, simbole *Dužijance* pa i samu *Dužijancu* i ostaviti u Bruxellesu, kao i svugdje gdje smo bili, krunu od slame. Uz Bruxelles, bilo je tu i raznih drugih poziva, ali što će od toga i hoće li uopće biti, to nam tek predstoji vidjeti.

► **Rad Udruge u proteklom desetljeću obilježilo je i izdavanje časopisa – Revije Dužijanca koji na jednom mjestu okupi sve ono što je urađeno tijekom prošle godine i tako ostaje kao pisani trag svega urađenoga. Kako se financira i tko ga radi?**

Osim što je sadržaj *Dužijance* obogaćen pojedinim radionicama i događanjima, izuzetno smo ponosni na časopis *Revija Dužijance*, koji po izgledu i kvaliteti ne zaostaje za drugim časopisima. To je, mogli bismo tako reći, jedan vid rekapitulacije – prikaz svega onoga što čini *Dužijancu* tijekom godine, odnosno od *Revije* do *Revije*. Kvalitetu smo zadržali zahvaljujući projektima i sponzorima svih ovih godina, a nadam se da će tako biti i u budućnosti. Na *Reviju* imamo izuzetno pozitivne dojmove šire javnosti. Često se i sami zapitamo ili ne budemo ni svjesni što je sve urađeno u proteklom periodu. Posljednjih nekoliko godina *Reviju Dužijanca* uređuje **Nela Skenderović**, koja osim događaja i raznih izvješća naš časopis oplemenjuje prekrasnim fotografijama, razgovorima i stihovima.

► **Iako postoji nepisano pravilo da Dužijanca službeno počinje blagoslovom žita na blagdan sv. Marka i traje do proštenja na Bunariću, svjedoci smo da ona zapravo traje cijele godine. Uvedene su i nove manifestacije, puno posla i velika organizacija. Koliko ljudi zapravo radi Dužijancu?**

Tako je, *Dužijanca* se zapravo radi cijele godine. Aktivnosti oko pripreme programa traju cijele godine. Na *risarskom disnotoru* pripremamo sve ono što nam je potrebno za *Takmičenje risara* i druge manifestacije. Tu su i radionice pravljenja *tarane*, zatim *Pucanje bičevima* i brojne druge. Ono što smatram da je zapostavljeno i na što bi trebalo u skorijoj budućnosti ukazati pozornost jeste sijanje žita. Danas ručno gotovo nitko ne sije žito, a to je isto nešto što bismo trebali sačuvati od zaborava. Jer da ga ne posijemo i ne blagoslovimo, ne bismo ga mogli ni kositi. Nakon košenja to žito se ponovno ručno »plivi«. To su isto bitni segmenti, koji polako nestaju. Kada su u pitanju ljudi koji rade *Dužijancu*, većinom su to ljudi čija su djeca već poodrasla i koji vole i nose *Dužijancu* u srcu. Svoje slobodno vrijeme dajemo za *Dužijancu* i često zbog tog ispaštaju i naše obitelji. Očekivali smo veći angažman od prijašnjih bandaša i bandašica, a definitivno nam treba mladih ljudi koji vole i žele raditi *Dužijancu*. Svi znamo

da *Dužijanca* sadrži sklop tradicije, u koju je osim nošnje, običaja, folklora uključena i Crkva. Na nama je sve to sačuvati, a kada bi nas bilo više mogli bismo dodatno razdijeliti posao i zapravo svi bismo morali davati manje sebe. Puno je ljudi »nevidljivih« u *Dužijanci*, ali mogu reći kako se ta brojka vrti oko 100. Od onih koji predvode povorku do onih koji imaju posao ispeći *kruv* za *Takmičenje risara*, ili *ukiselit kiselnu*, do onih koji trebaju pokositi travu, postaviti štandove... Često dobijemo komentar kako se vidi da se svaka manifestacija zdušno radi i ne samo »odraditi«, osobito su to bili komentari za manifestacije izvan Subotice, koje smo zaista srcem radili, a bitno je naglasiti kako svi ljudi *Dužijancu* rade volonterski. Posla ima na pretek, a ljudi nikad dovoljno. Stoga često ponavljamo da pozivamo mlade, nekadašnje bandaše i bandašice i sve one mlađe i starije koji znaju što nam *Dužijanca* i njen opstanak znači, da nam se pridruže i osvježe i/ili pomlađe organizaciju u cilju očuvanja ovog našeg stogodišnjeg običaja.

► **Spomenuli ste da je puno »nevidljivih« ljudi koji rade ovu stoljetnu manifestaciju, a među njima ste često i sama. I prije osnivanja Udruge desetljećima ste bili u Dužijanci, obično u uredu, protokolu...**

Kada pogledam fotografije unazad, mene obično nema ni na jednoj *Dužijanci*, a istina je da sam desetljećima u njoj. Ima puno ljudi koji rade *Dužijancu*, a njihova imena ni likovi nisu povezani s *Dužijancom*. To su ljudi koji to rade iz ljubavi prema našim običajima, tradiciji, prema *Dužijanci* i da nema takvih ljudi, puno toga ne bi ni bilo. Znamo koliko je putnika išlo za Zagreb, Baju, Mostar i koji možda nisu bili niti u povorci, niti negdje spomenuti, a puno toga su doprinijeli i uradili. Godinama sam radila i radim protokol koji se zahtijeva za svaku manifestaciju, a najveće su *Takmičenje risara* i središnja proslava *Dužijance*.

► **Jedna od najkomplexnijih manifestacija jeste Takmičenje risara koje zahtijeva posebnu organizaciju i veliki broj angažiranih ljudi. Neki ljudi zamjeraju što je ova manifestacija pronašla svoje stalno mjesto i ne obilazi okolna sela kao ranijih godina. Što je razlog tome da ste se pozicionirali na jedno mjesto, odnosno u Đurđin?**

Istina, *Takmičenje risara* zahtijeva veliku organizaciju i veliku ekipu ljudi koji na njoj rade. Ima puno segmenata koji se međusobno prepliću i zaista je važan svačiji doprinos. Tu su ljudi koji godinama rade taj posao, ali valjalo bi tome obučavati i mlađe. Od pripreme njive, protokola, vožnje gostiju karucama, do samog košenja, organizacije risarskog ručka, radnih strojeva, aktivnosti za djecu, kuhanja tarane, animiranja natjecatelja, ručka, medija... Sve to zahtijeva ozbiljnu organizaciju i infrastrukturu. Možda je upravo to odgovor zašto smo se pozicionirali u jednom mjestu. Jer se prije u svakom novom mjestu i na svakoj njivi morala razvući kompletna struja, morali smo sve te stare strojeve prenositi, kao i organizirati vojsku ljudi koja bi sve pripremila prije negoli mi uopće dođemo na njivu. Na ovaj način je sve olakšano i možemo puno-

čiti kvalitetniji sadržaj gostima. Ono što jednom uradimo ostaje nam u trajnom vlasništvu.

► **Počevši od 2018. godine pa na ovamo svake godine ste pojedincima dodjeljivali neka priznanja, nagrade... Uglavnom su to ljudi koji su godinama u organizaciji i koji su zapravo cijelu svoju mladost i svoj život darovali *Dužijanci*. Tko su ti ljudi i hoće li biti mladih koji bi mogli taj entuzijizam naslijediti?**

U proteklih nekoliko godina dodijelili smo više nagrada i priznanja. Kada smo obilježili 50 godina manifestacije *Takmičenje risara*, 50 godina gradske *Dužijance* i 25 godina kako grad Subotica i Katolička Crkva skupa slave *Dužancu*. Tada su uručene zahvalnice, plakete i statue *Risara* koje su dobili Subotička biskupija, HKC *Bunjevačko kolo*, Grad Subotica i **Lazar Vojnić Hajduk**. Nemoguće je nabrojati sve nagrade, ali bih voljela istaknuti kako je posebna zahvalnica 2021. godine dodijeljena **Mariji Kujundžić** koja već tri desetljeća vodi brigu o pozivanju i animiranju risara te organiziranju *risarskog ručka* (pečenje *kruva*, nabava *mlika*, pravljenje *kiselne*, organiziranje tko će što raditi, nositi na njivu i sl.). Naredne, 2023. godine na *Takmičenju risara* uručena je zahvalnica i ljudima koji 30 godina bez prekida svoje slobodno vrijeme troše na organizaciju ove manifestacije: **Pavlu Kujundžiću**, **Martinu Gabriću**, **Stipanu Kujundžiću**, kao i risaršama koje 30 godina prate risare: **Ruži Juhas** i **Emeri Poljaković**. Iste godine na središnjoj proslavi *Dužijance* dodijeljene su zahvalnice za doprinos organiziranju *Dužijance* i to: **Nedeljki Šarčević** za 20 godina rada, **Ružici Šimić** za 30 godina i **Grgi Piukoviću** za 40 godina sijanja žita (starovinske sorte *bankut*), košenja istog i pletenja *vinaca* za *Dužijancu*. *Dužijanca* će u budućnosti ovisiti upravo od sadašnjih mladih, vjerujemo da će ih i biti.

► **Spomenuli ste da će ove godine na svečanoj akademiji zahvala biti uručena udrugama i institucijama koje su u proteklih deset godina pratile i pomagale rad UBH-a *Dužijanca*. Koliko se ljudi, odnosno institucije i udruge uključuju i pomažu *Dužijancu*?**

Kao što sam maloprije spomenula, u proteklom godinama smo zahvalnice uručivali pojedincima, a sada smo odlučili da to budu institucije i udruge s kojima također surađujemo. Nije bilo lako ni izlistati niti izabrati tko su ljudi koji će dobiti zahvalnicu, zapravo to mislim da je najteži dio posla. Kako bismo sve ispoštovali morali smo postaviti neke kriterije, te će tako ovom prilikom biti dodijeljene dvije vrste zahvalnica: za suradnju i potporu UBH *Dužijanca*.

► **Što će obilježiti program 114. *Dužijance*?**

Risarski disnotor i *Blagoslov žita* su već za nama. Prije svih događanja i manifestacije koji su karakteristične za svaku godinu, čeka nas svečana akademija povodom obilježavanja 10 godina rada UBH-a *Dužijanca* i to 28. svibnja, zatim *Dužijanca malenih*, *Priskakanje vatre* na sv. Ivana Cvitnjaka, Etno radionica pravljenje tarane, *Takmičenje risara* koje će ove godine biti održano 13. srpnja, zatim se nižu seoske *dužijance*. Jedna izuzetno interesantna tema nas očekuje ove godine u sklopu izložbe

S Božjom pomoći. Tu je i *Natjecanje u pucanju bičevima* 27. srpnja, manifestacija koja okuplja sve veći broj djece, mladih i natjecatelja svih dobi. Organizira se radionica čišćenja žita i pletenja *vinaca* na kojoj se u ovome poslu oprobavaju i bandaši i bandašice, njihove obitelji, prijatelji. U programu je i izložba slika s prošle i nova likovna kolonije *Bunarić* i polako dolazimo i do četverodnevne središnje proslave 114. *Dužijance* koja započinje književnom večeri u organizaciji KD-a *Ivan Antunović* 8. kolovoza, slijedi izložba rukotvorina na gradskom trgu, izložba radova od slame nastalih na XXXIX. Sazivu Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu, *Tamburaška večer* koja će ove godine malko drugačije izgledati, predstavljanje bandaša i bandašice, izbor pratilja i pratilaca, s proglašenjem najljepšeg izloga bit će 9. kolovoza. Subota, 10. kolovoza, rezervirana je za Svečanu večernju, polaganje vijenaca, *Skupštinu risara* i nastup folklornih ansambala. Središnja proslava se završava u nedjelju, 11. kolovoza, blagoslovom i ispraćajem bandaša i bandašice iz crkve sv. Roka, svečanom misom zahvalnicom u katedrali sv. Terezije Avilske, svečanom povorkom do trga, predajom kruha gradonačelniku Subotice i *Bandašicinim kolom* u centru grada. Proštenjem na Bunariću, 25. kolovoza, završavaju se obveze bandaša i bandašice, a i program *Dužijance* za ovu godinu.

Etnologinja i sveučilišna profesorica u mirovini Milana Černelić

Dublji pogled u prošlost Bunjevaca

Može se reći kako nema etnologinje koja se duže, preko četiri desetljeća, i sustavnije bavila temama vezanim za bunjevačke Hrvate u Bačkoj. Manje je poznato da je odrasla u Vojvodini, točnije u Bezdanu

Za početak nove rubrike o ovdašnjim Hrvatima koji su svoje karijere, poslovne i druge uspjehe ostvarili izvan granica Srbije, odlučili smo se pisati o etnologinji i sveučilišnoj profesorici u mirovini dr. sc. **Milani Černelić**. Danas već nekoliko godina u mirovini, 69-godišnja prof. Černelić provela je cijeli radni vijek (od 1980. godine) na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, na pozicijama od stručne suradnice do redovite profesorice u trajnom zvanju. Može se reći kako nema etnologinje koja se duže i sustavnije, preko četiri desetljeća, bavila temama vezanim za bunjevačke Hrvate u Bačkoj (Srbija i Mađarska). Njezin diplomski rad (*Godišnje vatre kod Bunjevaca i Šokaca*) i magistarski rad (*Tradicije svatovskih časti, njihovi nazivi i uloge, s osobitim obzirom na pojavu i uloge stačela*) te doktorat (*Odabrane pojave iz svadbenih običaja bunjevačkih Hrvata kao izvor za proučavanje njihove etnogeneze*) vezani su za Bunjevce. Dugogodišnji rad rezultirao je i knjigama kao što su: *Uloge i nazivi odabranih svatova u Bunjevaca* (1991.), *Bunjevačke studije* (2006.), *Bunjevci – ishodišta, sudbine, identiteti* (2016.) i *Bunjevci: Migrations, traditional heritage, identities* (2018). Brojne članke o Bunjencima objavljivala je i na engleskom, njemačkom i mađarskom, pridonoseći da se s bunjevačkim temama upozna i međunarodna stručna javnost. Te je radove predstavljala i na znanstvenim skupovima u Hrvatskoj i inozemstvu. Također, koautorica je izložbe »Iz baštine bačkih Hrvata-Bunjevaca« koja je priređena u Etnografskome muzeju u Zagrebu sada već daleke 1998. godine.

Prof. Černelić vodila je nekoliko znanstvenih projekata među kojima izdvaja dva: *Identitet i etnogeneza primorskih Bunjevaca* (2004. – 2008.) u okviru kojega su istraživani Bunjevci koji žive u Hrvatskoj te *Identitet i etnokulturno oblikovanje Bunjevaca* (2008. – 2013.) u kojem su istraživani Bunjevci u Srbiji i Mađarskoj. Ovo sustavno istraživanje rezultiralo je međunarodnom interdisciplinar-

nom konferencijom i istoimenim zbornikom radova: *Bunjevci u vremenskom i prostornom kontekstu*.

Zahvaljujući nastavnom i mentorskom angažmanu prof. Černelić, njezini studenti su od 2011. do 2022. proveli terenska istraživanja među Hrvatima u Vojvodini gdje su istraživali četiri skupine: bunjevačke i šokačke Hrvate te Hrvate u Srijemu i Banatu. Plod ovih istraživanja, koja su rađena u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, su i četiri kapitalne monografije o hrvatskim skupinama u Vojvodini, od kojih je u prve tri prof. Černelić glavna urednica.

Vojvođanski zavičaj

Iako se za nju zna među vojvođanskim Hrvatima, manje je poznato kako je prof. Černelić odrasla u Vojvodini, u Bezdanu. Rođena je 1954. u Osijeku, ali, kako kaže, već kao beba dolazi živjeti u Bezdan. Osnovnu školu završava u ovom mjestu, a gimnaziju u obližnjem Somboru.

»Djetinjstvo mi je ostalo u lijepoj uspomeni, kao mala sam dobro naučila i mađarski jezik. Rodbine tamo nismo imali, tako da za Bezdan nisam vezana na taj način ali imam i danas prijatelje s kojima se ponekad čujem. I kada

Umalo u Subotici

Radeći istraživanja u Subotici, prof. Černelić je posjetila je i Gradski muzej u Subotici gdje se, zbog sklonosti terenskome radu, svidjela tadašnjoj ravnateljici muzeja **Milki Mikuška**. »Da je tada bilo slobodnog radnog mjesta ravnateljica Mikuška bi me zaposlila u muzeju. Poslije se otvorila ta mogućnost, ali kada mi je ponudila posao već sam bila uposlena na fakultetu u Zagrebu«, kaže prof. Černelić.

sam išla na terenska istraživanja u te krajeve – Sombor, Breg, Monoštor, Santovo – znala bih se s njima naći», kaže naša sugovornica.

Nakon gimnazije odlazi u Zagreb gdje završava studij etnologije te engleskog jezika i književnosti. No, i dalje je vezana za ove krajeve: kao studentica etnologije istražuje salaše u okolici Sombora i Subotice.

»U to vrijeme postojao je projekt koji je vodio profesor **Milovan Gavazzi** i odnosio se na obiteljske zadruge u 19. i 20. stoljeću. Mene je uvijek zanimao terenski rad, te sam istražila nekoliko bunjevačkih zadruga. Objavila sam radove o zadrugama Marinkić-Balažević u Tavankutu, Dulić u Đurđinu i Matarić na salašima Matarići u okolici Sombora, kao i o zadrugama na salašima na Bezdanskom putu. Istražila sam još i zadrugu Gabrić u Žedniku, ali taj rad nije objavljen, pohranjen je u Arhivu našeg Odsjeka. Interes za Bunjevce pobudio je u meni i naš obiteljski prijatelj, odvjetnik **Ljudevit Vidačević** iz Lemeša, koji je bio entuzijast i pisao o Bunjevcima, premda nije bio etnolog«, priča prof. Černelić.

Kako napominje, po majci je i sama Bunjevka. Majka joj je bila bunjevačka Hrvatica iz Like, a dublje podrijetlom iz Dalmacije (zaselak Zubčići u selu Pridraga u Ravnim kotarima). Otac joj je rođen u Golubincima. Njegov je otac došao u Golubince iz Slovenije, oženio Zagorku, završio je gimnaziju u Srijemskoj Mitrovici, a Poljoprivredni fakultet u Beogradu.

Etnogeneza i druga pitanja

Područje njezina interesa bilo je i pitanje etnogeneze i oblikovanja kulturnoga i etničkog identiteta Bunjevaca. Istraživanja o Bunjevcima su je, kako kaže, vodila i do pitanja prapostojbine:

»Dinamika je neupitna, sve se mijenja, ali postoji i statika, stvari koje opstaju stoljećima, barem u svijesti ljudi. To nam daje dublji pogled u prošlost. Istraživala sam sve bunjevačke ogranke i pokušala proniknuti u njihovo ishodište koje, po brojnim pokazateljima, seže dalje od zapadne Hercegovine i rijeke Bune, sve do Albanije i rijeke Bojane (na albanskom jeziku Bune). Zanimljiv je i svatovski lik 'stačel', čiju sam ulogu detaljnije istražila, pojavljuje se pod istim ili srodnim nazivom i ulogom i kod Vlaha u sjeveroistočnoj Srbiji, u Istri, s tragovima u Dalmaciji i Hercegovini, kod gradišćanskih Hrvata i u Bugarskoj. U Crnoj Gori se pojavljuje toponim srodnog naziva. To ne znači da Bunjevce treba izjednačiti s Vlasima, već se radi o kulturnim doticajima, etnokulturnim prožimanjima i preslojavanjima. Upravo me je taj svatovski lik uputio da i druge pojave u svadbenim običajima usporedim na područjima u kojima mu ima traga, što je ukazalo i na brojne druge elemente srodne bunjevačkim. Imala sam sreće da sam mogla provoditi duga i dubinska istraživanja, vr-

šiti provjere na terenu i utvrditi te značajne podudarnosti. Takav pristup je danas u etnologiji sve manje zastupljen. To mi je žao, jer je prof. **Belaj** kao mentor mogea doktorskog rada, ocjenjujući ga naznačio da se radi o otkrićima, a do otkrića se u etnologiji može doći samo ovakvim metodološkim pristupom. Kasnije kad je rad objelodanjen, to baš i nije na taj način odjeknulo ni u struci, jer nije u trendu, a ni među istraživanom skupinom«.

Ipak se nada da će brojnim radovima i knjigama koje je ostavila iza sebe potaknuti neke buduće etnologe na daljnja istraživanja bunjevačkih tema. Tijekom nastavnog rada imala je priliku učiti i studente etnologije koji su iz Vojvodine:

»Posebno mi je drago što su neke od njih poput Bunjevki **Biserke Jaramazović**, **Bojane Poljaković** i **Aleksandre Prčić** kao poslijediplomantice čiji sam mentorica bila, i Šokice iz Monoštora **Sonje Periškić**, surađivale u istraživanjima u Vojvodini i objavile svoje radove u monografijama. Konkretno znam da u struci radi Bojana Poljaković u Zagrebu, a **Senka Davčik** sad radi u ZKVH-

u, Sonja Periškić ne radi kao etnolog, ali u svom radu u školi u Santovu dijelom koristi i svoja znanja stečena kroz studij etnologije».

Priznata u struci

O stručnosti i posvećenosti naše sugovornice na području znanstvenoga i nastavnoga rada govori i nagrada Hrvatskog etnološkog društva *Milovan Gavazzi* za životno djelo koju je dobila 2017. godine. Dobitnica je još dvije nagrade *Milovan Gavazzi* za knjigu *Bunjevačke studije* 2008. godine i za suuredništvo 2. i 3. svezak znanstvene monografije *Živjeti na Krivom Putu* (2010.) te Povelje grada Senja za etnološka istraživanja senjskog zaleđa 2012. godine. Nagrađena je i među Hrvatima u Vojvodini, za suuredništvo u pojedinim monografijama dobila je nagrade ZKVH-a – *Emerik Pavić* i *Tomo Vereš* te nagradu *Dr. Josip Andrić* Hrvatskog nacionalnog vijeća za doprinos kulturi Hrvata u Srbiji (2019.). Iako je u mirovini, prati i dalje što se događa s Hrvatima u Vojvodini te ocjenjuje prijedornim uvođenje tzv. bunjevačkog jezika u službenu uporabu na teritoriju Grada

Subotice. Naime, tzv. bunjevačko identitetsko pitanje, preciznije nastojanje da se ospori hrvatstvo Bunjevaca u Bačkoj, jedna je od tema kojom se također bavila.

Prof. Černelić živi u Zaprešiću pokraj Zagreba. Mirovinu provodi, kako kaže, baveći se više duhovnim temama, posvećujući se svojem duhovnom rastu. Voli raditi kolače i dijeliti ih svojim prijateljima, i one stare recepte, koje je naslijedila od svoje mame, nadopunjavati zdravijim sastojcima, ali i istraživati nove, pa ih i samostalno kreirati. Sve što je zbog okupiranosti poslom ranije zanemarivala. Tako puno boravi i u prirodi i šeta što joj pomaže i kod problema s kralježnicom. Ipak, još uvijek se pomalo bavi strukom:

»Surađivala sam sa ZKVH-om na izradi Kataloga nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji. S etnomuzikologijom **Tamarom Štricki Seg** pripremam knjigu o 'kraljicama', spremam se za stručni skup *Urbani Šokci* koji će biti u Osijeku i Pečuhu. Sigurno ću još dolaziti i u Vojvodinu, prvom prilikom vjerojatno kada bude promocija knjige o *kraljicama*«.

D. B. P.

Naj-naj... glupost

Osim po tome što voli gurati nos tamo gdje mu nije mjesto («Da sam Srbin, glasao bih za Srpsku naprednu stranku», Beograd, travanj 2016.), mađarski ministar vanjskih poslova **Péter Szijjártó** pridružio se nedavno armiji političara koji kao pogonsko gorivo za svoju megalomaniju koriste najčistiju glupost. Ako se pitate kako mu je to uspjelo, prethodno je potrebno da sebe zamislite kao političara, jer – kao što je opće poznato – političarima to uspijeva s nezamislivom lakoćom.

Potaknut nedavnim posjetom kineskog predsjednika **Xi Jinpinga** Mađarskoj mađarski šef diplomacije izjavio je prije oko tjedan dana – a prenijeli su to i svi ovdašnji mediji – kako Mađarska i Srbija grade »najmoderniji, najveći, najsigurniji i najbrži granični prijelaz u Europi«! Nije se Szijjártó tom prilikom sjetio reći i neke osnovne sitnice poput, recimo, kada su radovi počeli, koliko će stajati i do kada će trajati, ali to su i tako stvari koje javnost s obje strane granice u načelu i ne zanimaju (jer ima tko

blem koji svakodnevno iritira putnike sa svih strana svijeta skrenuo i netko iz Saveza vojvođanskih Mađara, recimo njegov predsjednik **Bálint Pásztor** u svojoj skromnoj, a misionarskoj ulozi janjeta s dvije majke.

Što god bilo u pitanju, Szijjártó je ili prešutio ili »ne zna« ono o čemu vozači razmišljaju ili pak o čemu u koloni u višesatnoj dokolici nagađaju: mađarski carinici već odavno su u »tihom štrajku«, kako sami za polovično obavljanje posla vole reći, zbog niskih plaća, a da pri tomu – tko zna zašto – ne smiju poput svojih kolega sa Zapada to javno reći ili još gore, i-juuuuu, stupiti u otvoreni štrajk do ispunjenja zahtjeva. Rezultat svega toga su, ono što je i Szijjártó kao povremeni iznervirani putnik u Srbiju primijetio, »slike dugih kolona i automobila«.

Svakako da će svakog normalnog čovjeka buduća slika »najmodernijeg, najvećeg, najsigurnijeg i najbržeg« graničnog prijelaza obradovati, jer nitko ne voli prelaziti najzaostali i najsporiji granični prijelaz kakav Horgoš –

Röszke sada de facto jest. Svakako da će se svatko normalan obradovati već pri samoj pomisli da ne mora slušati vijesti, gledati internet ili se kod poznanika raspitivati o tome kakvo je trenutačno stanje »na Horgošu« i treba li zbog istog mijenjati trasu prema Bajmaku, Kelebiji, Bačkim Vinogradima ili čak i Đali, jer – spomenimo samo Subotičane koji u velikom broju svakodnevno putuju u Mađarsku – zbog tih stvari gube i vrijeme i novce i živce, a nerijetko i zacrtani plan.

Ali, sada dolazimo do ključnih stvari, zašto iza megalomanije obavezno na površinu isplivava glupost? Kako Szijjártó, prije no što je u javnost izletio s ovom bombastičnom izjavom, nije promislio bar o dvije stvari? Prva je tako jednostavna, očita i na milijun primjera u praksi dokazana: za dobar posao trebaju i dobri radnici. Drugim riječima, uzalud najsuvremenija bolnica ako u njoj rade šinteri; uzalud najbrža zračna luka ako zrakoplove voze šoferi; uzalud svemirski brod od redakcije ako se u njoj proizvodi propaganda... I drugo, e to je već malo sofisticiranije: čemu uopće gradnja takvog graničnog prijelaza kada je Srbija i tako već odavno na putu priključenja Europskoj uniji, a Mađarska joj na tome putu, također odavno, svesrdno pomaže?

Odgovora su dva. Zato što je Szijjártó političar, i to mu je i u opisu posla i u naravi. Ili: možda i Mađarska uskoro sebe vidi izvan Europske unije. U čemu joj Srbija svesrdno pomaže.

Z. R.

je zadužen razmišljati o tome). Važnije od toga je što je i Szijjártó konačno primijetio ono što građane već godinama unazad žulja i zanima: nesnosne gužve na graničnim prijelazima između Mađarske i Srbije, napose na prijelazu Horgoš – Röszke, gdje se i, kako je izjavio, gradi naj-naj prijelaz.

»Cestovni prijelaz Röszke je izuzetno prometan. Svi smo upoznati sa slikama dugih kolona kamiona i automobila. Ne želimo da to bude slučaj u budućnosti«, šokirao je Szijjártó javnost svojim nevjerovatnim otkrićem o svakodnevnoj slici na državnom mrginju.

Na žalost, kako to često biva kod političara koji bombastičnim izjavama žele zamesti vlastitu odgovornost, Szijjártó se u ovom slučaju bavio isključivo posljedicama, odnosno dugogodišnjim faktičkim stanjem na terenu, ali ne i njihovim posljedicama, odnosno pokušajem da se pronađe odgovor na pitanje zašto je to tako. Možda je, naime, i do njega stigla jeka jedne od milijun dnevno izrečenih psovki vozača na račun mađarske granične policije i carinika zbog sporog obavljanja posla što u konačnici stvara kilometarske kolone, bilo ljeti bilo zimi. A možda mu je – mada je u to najteže povjerovati – pozornost na pro-

Političar, novinar i kulturni djelatnik

Tijekom 1920. bio je gradonačelnik i veliki župan Subotice. Biran je dva puta za narodnog zastupnika na izborima 1920. i 1923. godin

Prije tri dana, 14. svibnja, navršilo se sto godina od smrti hrvatskog političara, novinara i kulturnog djelatnika te velikog borca za narodni jezik dr. **Vranje Sudarevića**.

Vranje Sudarević (u nekim izvorima **Franjo**) rođen je 19. rujna 1868. godine u Subotici. Potekao je iz bogate zemljoposjedničke bunjevačke porodice.

Borba za jezik

Sedamdesetih godina 19. stoljeća u Subotici je ukinuta nastava na hrvatskom jeziku. Takvo je stanje zateklo Sudarevića u posljednjim razredima gimnazije. Morao je napustiti gimnaziju, jer je policija za vrijeme kućnog pretresa pronašla jednu knjigu izdanja Matice hrvatske. Vranje Sudarević je, naime, bio povjerenik Matice hrvatske za Suboticu. Zbog izbacivanja iz gimnazije morao je završiti gimnaziju u drugom mjestu.

Studirao je medicinu u Budimpešti. Godine 1899. postao je liječnik. Rano se društveno angažirao. Bio je aktivan za vrijeme školovanja, potom je bio povjerenik Matice hrvatske za Suboticu, suradnik u *Kolu mladeži*, jedan je od osnivača Zemljodilske štedionice (1904.) i Bunjevačke stranke (1906.), bio je urednik *Nevena* od 1903. do 1910. U društvu s **Pajom Kujundžićem** i **Mijom Mandićem** Vranje Sudarević je 1897. godine uputio mađarskoj vladi apel za povratak nastavnog, hrvatskog jezika u općinskim školama. Taj apel je potpisalo 1.200 bunjevačkih domaćina. Godine 1910. u društvu sa **Stipanom Matijevićem** Sudarević je podnio molbu ministarstvu prosvjete u Pešti. Tražio je da se dozvoli bunjevačka nastava u osnovnim školama u Subotici. Prijetio je da će u protivnom »priopćiti cijelom svijetu kako se postupa s Bunjevcima u Mađarskoj«.

Zastupnik i gradonačelnik Subotice

Vranje Sudarević bio je član gradske skupštine početkom 20. stoljeća i jedan od zastupnika na Velikoj narodnoj skupštini u Novom Sadu 25. studenoga 1918. godine. Poslije 1918. Sudarević je izaslan, kao prvi, u Privremeno narodno predstavništvo. Postao je gradonačelnik i veliki župan Subotice. Biran je dva puta za narodnog zastupnika na izborima 1920. i 1923. Osnivač je Hrvatskog prosvjetnog društva *Neven* 1920.

Smijenjen je s položaja gradonačelnika Subotice koncem 1920. zato što ga vlasti nisu favorizirale. *Hrvatska misao* od 20. prosinca 1922. piše o tome: »Dr. Franjo Sudarević, Hrvat, bio je gradonačelnikom i velikim županom grada Subotice. Tomu se čestitom Hrvatu nije uopće moglo ništa da prigovara u nacionalnome smislu. On je radio za bunjevački narod i onda, kada je bila Subotica pod Mađarskom. I jednog dana, bez ikakve prethodne opomene, bio je dignut sa načelništva!«. Poslije njegove smjene, uslijedile su i smjene drugih činovnika. Tako su 5. siječnja 1921. razriješeni svoga zvanja dr. **Josip Prčić** kao podnačelnik, i **Time Vojnić** kao gospodarski senator. Nekoliko dana prije toga razriješeni su svoje dužnosti **Mijo Mandić** i **Matija Išpanović**, školski nadzornici.

»Veliki čovjek«

Ovi su se pritisci odrazili i na zdravstveno stanje Vranje Sudarevića. Zbog lošeg zdravstvenog stanja nije mogao održati predavanje o zdravlju 8. listopada 1921. Ozbiljno je obolio u travnju 1924. Umro je u 14. svibnja 1924. navečer. Živio je 55 godina. Sprovod je obavljen 16. svibnja u 5 sati poslijepodne iz ožalošćene kuće (Ul. dr. Bene Sudarevića br. 1) koja je išla ulicama dr. Bene Sudarevića, Wilsonovom, Strossmayerovom pred Gradsku kuću, a odatle Jelašićevom ulicom i Somborskim putem u Bajsko groblje. Sprovod je bio veličanstven.

»Nije bio plemić, niti je ostavio iza sebe nebrojeno blago, pa ipak sprovod njegov svjedoči da je bio velik čovjek«, pišu *Hrvatske novine* od 31. svibnja 1924. Apostolski administrator **Lajčo Budanović** sa svećenicima

je opjevao mrtvo tijelo pokojnika. Sprovodu su prisustvovali *Orlice* i *Orlovi*, Bunjevačko djevojačko društvo, Dobrotvorna zajednica *Bunjevaka*, Pučka kasina, Katolički krug, predstavnici policije (vod redarskog pješaštva i redarska konjica), vodstvo Bunjevačko-šokačke stranke i gradski činovnici. Na sprovodu su govorili **Lazar Orčić** (gradski senat), **Dorđe Popović** (prošireni senat), **Blaško Rajić** (narodni zastupnik i kerski župnik), podnačelnik Osijeka dr. **Šram**.

Hrvatsko pjevačko društvo *Neven* otkrilo mu je spomen-ploču 1934. a njegova kuća pretvorena je u Hrvatski prosvjetni dom 1930. godine. Po njemu je nazvano Hrvatsko seljačko pjevačko društvo *Sudarević*.

Vladimir Nimčević

Broj mladih je znak da plodova ima

»Nakon prvih susreta koje sam započeo kao povjerenik za mlade i sada poslije deset godina vidi se pomak i osjećaj da mladi žele biti dionici župne zajednice. Ne zato da bi bili u skučenom dijelu duhovnosti nego stvarno dati sebe u tome«, istaknuo je povjerenik za mlade Srijemske biskupije vlč. Dušan Milekić

Više od 300 mladih okupilo se 11. svibnja u župi svete Ane u Maradiku na redovnom godišnjem susretu mladih Srijemske biskupije. Osim mladih katolika iz srijemskih župa, na susretu su sudjelovali i mladi iz Subotičke, Zrenjaninske, Zagrebačke, Đakovačko-osječke biskupije te mladi iz Beogradske nadbiskupije. Geslo ovogodišnjeg susreta mladih je »Kao što je mene poslao Otac i ja šaljem vas«, preuzeto iz Evanđelja po Ivanu, kao poticaj mladima da se osjećaju posebnima u ovom životu. I ovogodišnji susret bio je u znaku zajedništva i ohrabrenja kroz bogat sadržaj programskih aktivnosti koji su mladi imali tijekom dana.

Više od 300 mladih

Susret mladih započeo je svetom misom koju je predvodio srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina**, u zajedništvu s gostom susreta fra **Stjepanom Brčinom** i vlč. **Aleksandrom Kovačevićem**, župnikom u Maradiku te ostalim svećenicima Srijemske biskupije.

»Raduje me što je ove godine prisutan veći broj mladih, što je znak da plodova imamo. Deset godina sam povjerenik za mlade u Srijemskoj biskupiji. Kroz sve to vrijeme pokušavamo susrete približiti mladima, ne samo da bi se oni susreli i da bi to bio događaj viđanja već da mladi osjete zajedništvo koje im treba. Danas imamo ozbiljan problem usamljenosti. Važno je da mladi znaju da su od Boga, da se tako izgrađuju kao ljudi i da osobno rastu u toj osobnoj vrijednosti kao osobe koje će se davati jedni drugima. Moja težnja je da se ohrabrimo i prepoznamo jedni druge kao kršćane i da tako stvorimo svoje zajedništvo. Nakon prvih susreta koje sam započeo kao povjerenik za mlade i sada poslije deset godina, vidi se pomak i osjećaj da mladi žele biti dionici župne zajednice, ne zato da bi bili u skučenom dijelu duhovnosti nego stvarno dati sebe u tome«, istaknuo je povjerenik za mlade Srijemske biskupije vlč. **Dušan Milekić**.

Srijemski biskup mons. Svalina je mladima uputio pozdravne riječi i tom prilikom istaknuo kako je zajedništvo koje želimo dijeliti i posvjedočiti jamstvo onoga što smo doživjeli radošću Isusovog uskrsnuća.

»Svaki susret u Srijemskoj biskupiji je za nas od posebnog značaja, a tako i ovaj susret mladih. Biskupijski susret mladih označava radost i svojevrsnu prekretnicu. Kada vidimo broj mladih koji se okupio, to jeste poticaj i snaga našega duha da ćemo živjeti i svjedočiti onako kao što je i geslo ovoga susreta: 'Kao što je mene poslao Otac i ja šaljem vas'. Bog po svom uskrsnuću, po svom

uskrsnome sinu, sve mlade i sve ljude dobre volje šalje u svijet da budemo njegovi stvarni svjedoci. Naši mladi to jesu, naša nada i naša radost. Dao Bog da to bude uvijek i u svim prilikama. Više od 300 mladih koji se okupio u Maradiku veliki je poticaj koji nas obvezuje da budemo još zauzetiji i prisutniji u društvu u kojem živimo. Nije nam cilj povlačiti se nego izlaziti u dijelove gdje možemo biti istinski stvarni svjedoci onoliko koliko nam okolnosti dozvoljavaju«, izjavio je mons. Svalina.

Osnaženi i ispunjeni milošću

Mladi su izrazili želju da ovogodišnji predavač na susretu bude fra Stjepan Brčina koji radi u povjerenstvu za mlade u Zagrebu. On je predvodio zajedničko euharistijsko klanjanje i potaknuo mlade da mole molitvu oprosta i da uz pomoć snage Božje oprostite onima koji su ih povri-

jedili. Na katehezi koju je održao podijelio je svoje svjedočanstvo kako ga je Bog pozvao i vodio do redovničkog poziva i pozvao mlade da se ne boje, da budu otvoreni za Boga te ih ohrabrio da budu ustrajni u svojoj vjeri.

»Drago mi je vidjeti veliki broj mladih. Ono što je najvažnije, vidimo jednu duhovnu potrebu i njihovu veliku otvorenost za duhovnošću. Počeli smo s temom praštanja. Gospodin je blagoslovio svako otvoreno srce i ispunio svojom snagom. Ovakvi susreti znače puno zato što će mladi s njih otići osnaženi i ispunjeni milošću Duha svetoga za neke nove izazove i kušnje. Današnji vjernici ili će biti mistični ili ih neće biti. Svi oni koji srcem ne prihvaćaju i ne žive svoj odnos s Bogom napustit će Crkvu. Ne možeš biti između ako govorimo o živoj vjeri. Samo živo iskustvo Boga može nam promijeniti život«, istaknuo je fra Brčina.

Dobrodošlicu mladima u župi sv. Ane u Maradiku uputio je i vlč. Aleksandar Kovačević.

»Iznimna mi je čast kao župniku domaćinu sve vas pozdraviti u ime cijele naše župne zajednice koja vas rado dočekuje i srcem je spremna ugostiti vas. Željeli bismo da ovaj dan bude poticaj svim mladima da se i dalje rado uključuju u život župa, jer vi ste budućnost i oni koji trebaju imati inicijativu. Gospodin nam je svakome dao darove i talente da ih umnažamo. Ulažući sebe i svoje sposobnosti, izgrađujete žive crkve i župne zajednice.«

Dojmovi mladih

»Susreti mladih mi puno znače iz razloga što jačaju naše zajedništvo, kako duhovno tako i fizičko«, izjavio je **Nikola Gašpar** iz Surčina, sudionik Susreta mladih i dodao: »Drago mi je što nas ove godine ima puno više nego prošli put i što smo u zajedništvu s mladima iz Subotičke, Zrenjaninske i Beogradske biskupije, a s nama su i mladi iz Hrvatske. To nam puno znači«.

Martina Ursić iz Petrovaradina redovito dolazi na susrete mladih:

»Na Susretu imamo priliku upoznati mlade iz drugih biskupija i stvoriti nova prijateljstva. Zanimljivo je i zato što imamo zbor mladih, dobre predavače i priliku da se duhovno oplemenimo. Svaka izgovorena riječ na predavanju koju smo danas slušali ostavila je veliki dojam na mene. Pokušat ću primijeniti u svom životu sve što sam čula«.

Susret mladih uvećao je zbor *Sveta Cecilija* iz Srijemske Mitrovice. Osim članova zbora iz Srijemske Mitrovice, pridružili su im se i mladi iz Sota, Surčina, Subotice i drugih župa.

»Muzika je govor srca i svi je razumiju. Pjevali smo sebi i drugima na radost i Bogu na slavu. Zadivljena sam iskrenošću mladih. To mi se jako sviđa, jer sam i sama osoba koja iskreno kaže što misli i ne krijem se iza svoje redovničke haljine. Pokušavam ih nadahnuti životnim vrijednostima. Mladi su dobri i trebamo se pitati što mi

mladima dajemo i što smo im ostavili«, kaže sestra **Cecilija Tomkić**.

Osim velikog broja mladih, Susret su svojim prisustvom podržali predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, **Goran Kaučević** u ime Pokrajinske vlade, vijećnik HNV-a **Marinko Katić**, predsjednik Mjesne zajednice Maradike **Nikola Bradić** i ravnateljica osnovne škole u Maradiku **Dunja Mrđić**.

S. D.

Nove ideje za Šokačku kuću u Vajskoj

U ponedjeljak, 13. svibnja, u Vajskoj, članovi udruge HKU-a *Antun Sorgg* su u prostorjima *Šokačke kuće* ugostili dr. **Vladimira Stojanovića**.

Članovi udruge su zatražili pomoć od dr. Stojanovića da sa svojim savjetima i idejama pomogne vratiti autentičnost stare *Šokačke kuće*.

»Ne želimo da s našim planovima i idejama i s onim što želimo raditi narušimo autentičnost kuće. Želimo da ono što je do sada napravljeno, a nije autentično, da vratimo koliko je to moguće na pravi put«, rekao je predsjednik udruge **Krunoslav Šimunović**.

Ovom prigodom članovi *Antuna Sorgga* su mogli predstaviti svoje ideje i planove kao i postaviti pitanja dr. Stojanoviću.

»Prva stvar koja svim posjetiteljima upada u oko je ono što prvo vide, a to su prozori, kapija i sama vrata na koja se ulazilo u gonak«, rekao je dr. Stojanović.

Prolazeći kroz dvorište dr. Stojanović je davao ideje koje su saslušane s pažnjom prisutnih. Brzo je pao dogovor o izradi stare drvene kapije, vrata za ulaz u gonak i promjeni prozora u prijašnji izgled.

Dr. Stojanovića je zanimao još i kip sv. Ivana Nepomuka koji se nalazi na groblju i stari križevi po ataru. Razgovaralo se o životu Šokaca na ovim području, o starim škrinjama, ali ipak se najviše vremena posvetilo *Šokačkoj kući* u Vajskoj i njenoj budućnosti.

Amalija Simunović

Krapinsko-zagorska županija

Zdrastveni turizam i njegov veliki potencijal

U Poduzetničkom centru Krapinsko-zagorske županije u Krapini u petak, 10. svibnja, održana je druga po redu konferencija »Invest in Zagorje« koja je okupila više od 200 sudionika iz cijele Hrvatske. Ovogodišnja tema konferencije bila je zdravstveni turizam, njegov dalji razvoj i potencijal.

U sklopu konferencije održano je natjecanje »Pitch timovi – kreiraj svoju budućnost« u kojem su svoja rješenja problema i izazova u zdravstvenoj industriji predstavili osam timova mladih poduzetnika – učenica i učenika zagorskih srednjih škola koji su se bavili različitim aspektima zdravstvenih problema. Svaki tim imao je tri minute za predstavljanje svog proizvoda nakon čega im je stručni žiri postavljao pitanja kroz koja su oni imali priliku detaljnije objasniti na koji način bi njihov proizvod pomogao u zdravstvu. Glavna nagrada od 1.500 eura je pripala ekipi *Avitae* i njihovoj ideji klinike s 3D oralnim skenerom koji skenira čeljust pacijenata i potom stvara prototip.

U drugom dijelu programa konferencije »Invest in Zagorje« bila su održana četiri panela. Tako je tema prvog panela bila »Zeleno zdravlje: Sinergija ruralnog i zdravstvenog turizma«, drugi panel bio je na temu »Osnaživanje dentalnog turizma u srcu Hrvatske: Prilike u Krapinsko-zagorskoj županiji«. Na trećem panelu razgovaralo se o sportu na temu »Sportska revitalizacija: Sinergija nutricionizma i aktivnog odmora u Krapinsko-zagorskoj županiji« dok je četvrti panel bio na temu »Digitalne oaze: Preobrazba zdravstvenog turizma kroz telemedicine«. Konferenciju su pratili i legendarni hrvatski sportaši **Robert Prosinečki** i **Dubravko Šimenc**.

Prisutne je pozdravio župan Krapinsko-zagorske županije **Željko Kolar** i ravnateljica Poduzetničkog centra **Helena Matuša**. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji događaju su prisustvovali **Ana Francišković**, asistentica u uredu Vijeća i učenici Gimnazije **Svetozar Marković** iz Subotice.

I.B.

Izložba ručnih radova u Surčinu

»Harmonija niti«

Hrvatska čitaonica *Fischer* iz Surčina organizirala je 12. svibnja izložbu ručnih radova »Harmonija niti« svoje dvije članice kreativne sekcije **Marice Volarić** i **Janje Ščulac**. Obje su članice sekcije od osnutka, a na izložbi, koja je upriličena u prostorijama udruge, prikazani su njihovi heklani i vezeni radovi.

Ljubav prema ručnom radu, a posebno prema vezenju, Marica Volarić kaže kako gaji od djetinjstva. Prema njezinim riječima, platno joj je tijekom cijelog života bilo omiljeno mjesto estetskih osjećaja. Sa svojim ručnim radovima sudjelovala je na svim izložbama koje je sekcija organizirala te je jedna od edukatorica na radionicama veza. Za potrebe udruge izvezla je četiri nošnje.

Janja Ščulac svoju kreativnost izražava kroz različite sfere. Heklanje, vezenje, izrada ukrasa za torte i pjevanje, kaže kako su njezini omiljeni načini izražavanja ljepote. U sekciji se istaknula svojim radovima prisutnim na svim do sada organiziranim izložbama kreativne sekcije. Održala je i radionicu izrade ukrasa za torte i bila edukatorica na radionicama heklanja. Također je izvezla jednu nošnju za potrebe udruge. Kao pjevačica solistica amater sudjelovala je na brojnim kulturnim manifestacijama u organizaciji kreativne sekcije HČ *Fischer*.

Voditeljica kreativne sekcije **Veronika Živanović** poručila je da naziv izložbe govori kako su vez i heklanje jedan od načina iskazivanja odnosa prema ljepoti i unutarnja potreba za skladom.

»Ova izložba, proračena katalogom izloženih radova, dar je Marici Volarić i Janji Ščulac za predan i dugogodišnji doprinos radu kreativne sekcije i udruge, za ljubav koju njeguju prema ručnom radu i za dojam smirenosti,

sklada i ugone koju njihovi radovi pružaju oku i duši promatrača«, rekla je Živanović.

Predsjednica *Fischer* **Katica Naglić** istakla je kako udruga od prošle godine organizira samostalne izložbe radova najstarijih članica.

»Kad pogledam ove radove, osjećam da one, kad završe svaki svoj rad, osjećaju veliko zadovoljstvo. Kod Marice prevladavaju geometrijski motivi, kod Janje cvjetni. Janju znamo i po tome što je heklala i vezla oltarnike za crkvu, a obje su vezle i narodne nošnje. To je veliko bogatstvo i za nas i za njih, jer pripada njegovanju kulturne tradicije ovog našeg kraja«, navela je Naglić.

Prisutnima je prikazan prilog o Volarić iz emisije RTS-a *Građanin*, snimljene 2021. godine, kao i snimka s radionice izrade ukrasa za torte iz 2018. na kojoj je Ščulac bila edukatorica.

Izložbu je pratio prigodan literarno-glazbeni program članova udruge.

V. Ž.

Naši gospodarstvenici (CLXXXV.)

Ruže i sadnice voća provjerene kvalitete

»Svih ovih godina pokušali smo dati prednost kvaliteti, koja je u Srbiji dosta kontroverzna. Zbog postignute kvalitete u proizvodnji ove godine imamo izvoz u Nizozemsku, Bjelorusiju i Hrvatsku. Osim toga, surađujemo s mnogim kompanijama širom Srbije«, kaže gospodarstvenik iz Maradika Igor Salamon

Igor Salamon iz Maradika više od 20 godina ima vlastiti rasadnik voćnih sadnica i ruža. Po profesiji je muzičar, svira klavijature i harmoniku i to mu je bilo jedino zanimanje dok se nije oženio i osnovao obitelj. Iako mu se roditelji nisu bavili poljoprivredom i nije imao svoju zemlju, odlučio je uložiti vlastita sredstva, zemlju uzeti u zakup, kupiti je i krenuti u proizvodnju sadnica. Sada godišnje proizvede 120.000 sadnica ruža i oko 40.000 sadnica voća. Osim na tržište Srbije, svoje proizvode izvozi u Nizozemsku, Bjelorusiju i Hrvatsku.

Prijateljeva ideja postala posao

Na ideju da se bavi ovim poslom došao je dok je pomagao prijatelju u rasadniku.

»Moj prijatelj je imao rasadnik voćnih sadnica. Budući da sam radnim danima bio slobodan, pomagao sam mu

u rasadniku. Uz njega sam puno naučio o poslu i odlučio sam se time baviti. Zemlju sam uzeo u zakup i kupio 3.000 divljih podloga za ruže, zasadio ih i kalemio prve godine. Posao sam pokrenuo vlastitim sredstvima. Novac koji sam uštedio uložio sam u kupovinu zemlje, strojeva i traktora i svega što mi je bilo potrebno za posao. U početku smo radili moj otac, supruga i ja, a sada plaćam sezonske radnike po potrebi. Od 3.000 podloga poslije više od 20 godina došli smo na godišnju proizvodnju od 120.000 sadnica ruža i oko 40.000 voćnih sadnica«, kaže naš sugovornik iz Maradika.

Prvo je posadio ruže, a zatim je asortiman proširio i na sadnice voća. O proizvodnji sadnog materijala, sadnicama ruža i voća, učio je iz knjiga i tekstova s interneta, a sudjelovao je i na raznim stručnim predavanjima. Shvatio je da to može biti ozbiljan posao ako mu se posveti i uloži sredstva.

»Svih ovih godina pokušali smo dati prednost kvaliteti, koja je u Srbiji dosta kontroverzna. Zbog postignute kvalitete u proizvodnji ove godine imamo izvoz u Nizozemsku, Bjelorusiju i Hrvatsku. Osim toga, surađujemo s mnogim kompanijama diljem Srbije. Dosta ljudi se bavi ovim poslom ali puno je škarta i ilegalne proizvodnje. Kod nas je od prvog dana rasadnik pod kontrolom Ministarstva poljoprivrede. Registrirani smo, imamo redovite kontrole sadnog materijala od strane inspekcije i stručnih službi. Dobivamo certifikate i ljudi kupuju provjereni sadni materijal, zdravstveno ispravan«, navodi Igor i dodaje da u ponudi imaju preko 100 vrsta sadnica ruža podijeljenih u razne grupe: mini ruže, zatim parkovske ruže ili *floribunde* mnogocvjetnice, čajevke, ruže puzavice ili penjačice, grmolike ruže i ruže stablašice te širok asortiman voćnih sadnica: jabuke, kruške, breskve, višnje, trešnje, šljive i kajsije.

U nastavku razgovora kaže kako u rasadniku ima posla tijekom cijele godine.

»U ovom razdoblju je sadnja nove podloge koju ćemo kalemiti u ljeto. U veljači i ožujku sadimo voćnu podlogu i podlogu ruža. Od lipnja kreće kalemljenje ruža, a nakon toga u kolovozu kalemljenje voćnih sadnica. U međuvremenu nam stiže sve ono što smo prošle godine nakalemili, jer sustav proizvodnje traje dvije godine. Zatim slijedi špartanje, kopanje, prskanje, njegovanje sadnica i plijevljenje sadnica kako bi se dobro formirale. Podlogu koju sada sadimo kalemimo u srpnju i u kolovozu i

ona se vadi tek sljedeće godine u jesen kao gotov proizvod. U lipnju pripremamo sadnice za vađenje, a nakon toga slijedi pakiranje i prodaja. U prosincu i siječnju radimo izvoz«, navodi Salamon.

Proizvodnja bez herbicida

Kako su se količine proizvodnje vremenom povećavale, bilo je potrebno osigurati dodatnu mehanizaciju, no zbog kvalitete dosta toga se radi ručno.

»Puno radimo strojno, ali pošto je u pitanju rasadnik i zahtjevno je, dosta toga se mora raditi ručno, motikom. Ne koristim herbicide u sadnom materijalu i puno novca potrošim na sezonske radnike koji kopaju dva-tri puta u sezoni. Lakše je samo pošpricati travu. Unatoč činjenici da je plaćanje sezonskih radnika skuplje od prskanja, kvaliteta sadnica je bolja kada se ručno održava i to mi je najvažnije«, kaže Igor i dodaje da mu je trenutno najpotrebnija hladnjača i skladišni prostor koje sada

uzima u zakup.

Poslije više od 20 godina bavljenja ovim poslom kaže da je zadovoljan. I dalje se bavi glazbom; kaže da ga oba posla ispunjavaju.

»Sadnice su zbog kvalitete našle tržište i zadovoljan sam. Ne mogu proizvesti onoliko koliko bih mogao prodati. Ne mogu proširiti kapacitete jer je problem radna

snaga, kao i svugdje u poljoprivredi. Volim i jedan i drugi posao. Bitno je da čovjek nađe neki ritam, a meni je to lako. Vikendom sviram, a radnim danima radim u rasadniku. U glazbi se psihički umaram, u buci sam, a opuštam se u rasadniku i odmaram na svježem zraku. Gode mi oba posla i mislim da su u dobroj kombinaciji«, kaže na kraju razgovora gospodarstvenik iz Maradika.

S. D.

Film o hrabrom činu Tome Buzova

»Čovjek koji nije mogao šutjeti«

Kratkometražni igrani film redatelja i scenarista **Nebojše Slijepečevića** *Čovjek koji nije mogao šutjeti* imat će svjetsku premijeru u sklopu službenog natjecateljskog programa na 77. Filmskom festivalu u Cannesu, objavila je *Hina*. Scenarij za film, koji se temelji na istinitom događaju iz 1993. godine, napisao je redatelj **Nebojša Slijepečević**. Film se bavi slučajem otmice u Štrpcima kada su pripadnici srpskih paravojnih jedinica oteli iz vlaka 19 putnika bošnjačke nacionalnosti a zatim ih likvidirali. Ovom zločinu svjedočilo je oko 500 putnika, no nitko im se nije usudio suprotstaviti, osim jedne osobe: umirovljenog časnika **Tome Buzova** koji je putovao u

posjet sinu u Podgorici. Suprotstavljanje paravojnim snagama Buzov je platio životom.

Uloge u filmu nose: **Goran Bogdan, Alexis Manenti, Dragan Mićanović, Silvio Mumelaš, Lara Nekić, Priška Ugrina** i drugi.

Film je realiziran pod okriljem kuće *Antitalent* (Hrvatska), a koproducenti su *Contrast Films* (Bugarska), *Les Films Norfolk* (Francuska) i *Studio Vir* (Slovenija).

Inače, Toma Buzov je bio hrvatske nacionalnosti, a 2016. godine na zgradi na Novom Beogradu u kojoj je živio postavljena je spomen-ploča u znak sjećanja na njegov humani i hrabri čin.

H. R.

Gradski muzej Subotica

Upoznavalica i na hrvatskom jeziku

Uoči Međunarodnog dana muzeja (18. svibnja), Gradski muzej Subotica predstavio je publikaciju *Priroda i čovjek – Upoznavalica stalnog postava Prirodoslovnog odjela Gradskog muzeja Subotica*. U pitanju je muzejsko-pedagoška publikacija koja obrađuje građu stalnog postava Prirodoslovnog odjela uz pomoć radnih listova. Listovi su objavljeni na tri jezika (srpski, mađarski, hrvatski), a autori publikacije su kustosica i biologinja **Slađa-**

na Aleksić, viša kustosica i biologinja-antropologinja **Gabriella Kajdócsi Lovász** i grafički dizajner **Csaba Lality**.

Kako u muzeju navode, radni listovi s bogatim ilustracijama namijenjeni su

prije svega djeci osnovnih škola koja umiju čitati. Pomoću ove publikacije omogućeni su im novi aspekti promatranja, razumijevanja i istraživanja izložbe. Radni listovi su pogodni i za samostalno otkrivanje materijala stalnog postava i mogu biti zabava za sve članove obitelji.

Upoznavalica obrađuje 11 tema koje pomažu upoznavanju posla kustosa u muzeju i istraživanju većeg dijela stalnog postava *Priroda i čovjek*. U skupini djece koja su sudjelovala u promociji *Upoznavalice* na hrvatskom jeziku bili su i učenici 5. c odjela OŠ *Ivan Milutinović* iz Subotice: **Leona Vukmanov Šimokov, Denis Kopilović i Dominik Sarić Lukendić**.

D. B. P.

Tamburaši nagrađeni u Šapcu

ŠABAC – Festival muzičkih i baletskih škola Srbije, 67. po redu, održan je od 9. do 15. svibnja u Šapcu, a među sudionicima bili su i tamburaši učenici Muzičke škole Subotica i članovi HGU *Festival bunjevački pisama*. **Anđela Horvacki** u klasi prof. **Mire Temunović** osvojila je I. nagradu (96 bodova) u svojoj kategoriji, dok je Dječji tamburaški orkestar, također pod dirigentskom palicom prof. Temunović, osvojio I. nagradu laureat natjecanja.

Radionica šokačkog veza

VAJSKA – U Šokačkoj kući u Vajskoj u utorak je održana radionica baranjsko-šokačkog veza u sklopu projekta *Maštom bajnom, zlatnim koncem i iglom sjajnom* koji provodi KUD *Seljačka sloga* iz Gajića. Voditeljice su bile **Eva Balatinac**, **Eva Kostolić** i **Jela Nikolić**. Radionice

veza održavaju se u Vajskoj, Somboru, Baču, Monoštoru i Beregu, a posljednja će biti na jesen u Gajiću. Radionice u Vajskoj polazila su djeca te se tako rodila i ideja za daljnjom suradnjom između mjesne HKU *Antun Sorgg* i škole u Dražu. Pokrovitelji projekta su Ministarstvo kulture i medija Hrvatske i Općina Draž.

ZKVH u Noći muzeja

SUBOTICA – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata će u subotu, 18. svibnja, sudjelovati u manifestaciji *Noć muzeja 2024*. Posjetitelji će moći vidjeti izložbu »Hrvatsko narodno kazalište u Subotici (1945. – 1951. – 1980.)« na kojoj će biti prikazani dokumenti, publikacije, fotografije i plakati iz arhive Zavoda te iz osobne zbirke kolekcionara **Ljudevita Vujkovića Lamića**. Autor izložbe je **Branimir Kopilović**, stručni suradnik u Zavodu, a izložbu će u 19 sati otvoriti **Nevena Baštovanović**, suradnica na izložbi i autorica elaborata pod nazivom (*Ponovni*) *Osnutak Dra-*

me na hrvatskom jeziku u Narodnom kazalištu u Subotici. Prostorije Zavoda će biti otvorene od 18 do 23 sata. Posjetitelji će ovom prigodom moći kupiti publikacije tiskane u nakladi Zavoda.

Noć muzeja u Bunjevačkom kolu

SUBOTICA – HKC *Bunjevačko kolo* sudjelovat će u programu *Noći muzeja*, u subotu, 18. svibnja. Centar priređuje izložba sliku, nošnje i predmeta s motivima cvijeća pod nazivom »Cvijet – ukras života i baštine«. Na svakih sat vremena bit će organizirani nastupi folklorša *Kola*. Početak je u 19 sati.

Noć muzeja u Tavankutu

TAVANKUT – Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame i HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta priređuju izložbu pod nazivom *Nagrade i priznanja slika od slame*. Izložba će, povodom Međunarodnog dana muzeja te manifestacije *Noć muzeja*, biti otvorena u subotu, 18. svibnja, u 18,30 sati u izložbenom prostoru spomenute Galerije. Nakon izložbe, u 19,30 sati na etno salašu *Balažević* bit će otvoren etno postav »Ispod svile šling – donje rublje Bunjevaka«. Program se nastavlja nastupom KUD-ova od 20 sati na ljetnoj pozornici etnosalaša (u slučaju kiše bit će premješten u Dom kulture). Gosti večeri su KUD *Ivan Goran Kovačić* iz Velike (Hrvatska) koji će nastupiti zajedno s domaćinima – folkloršima HKPD-a *Matija Gubec*.

Predstavljanje knjige o Hrvatskom groblju u Boki

BOKA – Predstavljanje knjige autorice **Lidije Žunac** *Tragovi trajanja – Hrvatsko groblje u Boki* bit će održano u nedjelju, 19. svibnja, u Boki (Općina Sečanj). Program započinje u 17 sati blagoslovom i molitvom na Hrvatskom groblju u Boki, a nastavlja se u 18 sati u velikoj dvorani Naftaške menze (na križanju ulica Maršala Tita i Svetozara Markovića) predstavljanjem knjige i prigodnom izložbom. Izdavači knjige su ZKVH, Subotica i Gradska biblioteka Pančevo, koji su ujedno i organizatori ovog događaja u suradnji s Kulturnim centrom u Sečnju.

Izložba slika s kolonije Stipan Šabić

SUBOTICA – HLU *Croart* priređuje izložbu slika nastalih na Međunarodnoj umjetničkoj koloniji *Stipan Šabić 2023*. Otvaranje izložbe bit će u ponedjeljak, 20. svibnja, u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici, s početkom od 18 sati.

Izložba povodom obljetnice

»Sto godina Karlavaris«

U Galeriji Akademije umjetnosti u Novom Sadu do 24. svibnja može se pogledati izložba *Sto godina Karlavaris* otvorena povodom obilježavanja 100. obljetnice od rođenja uglednog slikara i likovnog pedagoga **Bogomila Karlavarisa** (1924. - 2010.). Izložbu je otvorio dekan Akademije **Siniša Bokan** dok su o Karlavarisovom znanstveno-istraživačkom i umjetničkom radu govorili: bivša kustosa Narodnog muzeja u Beogradu dr. sc. **Irina Subotić**, profesorica na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu dr. sc. **Sanja Filipović**, profesorica na Učiteljskom fakultetu u Rijeci dr. sc. **Anita Rončević** i profesor na Akademiji umjetnosti u Banja Luci dr. sc. **Siniša Vidaković**. Izložba je ujedno priređena u sklopu programa kojim se obilježava 50 godina od osnutka novosadske akademije. Karlavaris je rođen 1924. u Perlezu. Kao umjetnik, poznat je po slikama vojvođanske ravnice ali i morskih prizora. Značajan trag ostavio je kao likovni pedagog i autor stručnih knjiga iz tog područja. Predavao je na novosad-

skoj Višoj pedagoškoj školi, a po osnivanju Akademije umjetnosti 1974. prelazi na likovni odsjek ove ustanove. Od 1980. radio je kao profesor Pedagoškog fakulteta u Rijeci. Osnovao je Društvo likovnih pedagoga Vojvodine i Centar za likovno vaspitanje djece i omladine Vojvodine. Dobitnik je brojnih nagrada.

D. B. P.

Ansambl Hajo u Somboru

Vrime piše priče

Nakon Subotice i koncerta u znaku jubileja – 35 godina postojanja i djelovanja, subotički ansambl *Hajo* održao je 12. svibnja u Hrvatskom domu u Somboru koncert pod nazivom *Vrime piše priče*.

Na koncertu, koji je organiziran zahvaljujući suradnji s HKUD-om *Vladimir Nazor*, izvođene su njihove autorske pjesme s triju albuma u izdanju *Croatia recordsa*.

Tijekom gotovo dvosatnog programa redale su se pjesme i publiku vraćale u neka pomalo zaboravljena vremena, na salaše, konje, u *Bunjevačke svatove*, na *Nanino prelo*, *Materice...* a u instrumentalnom dijelu koncerta prikazana je i virtuoznost članova ovoga sastava. Uz ansambl *Hajo*, nastupila je gošća na CD-u **Antonija Dulić**.

»Željeli smo i somborskoj publici, ali i ljudima koji vole naše pjesme iz ovog dijela Vojvodine, prirediti koncert. Iako su sve naše pjesme snimljene na nosaču zvuka, ništa ne može zamijeniti susret uživo, kao i emocije koje su prisutne na svima koncertima, bilo u publici, bilo među nama izvođačima«, kaže autor većine pjesama, glavni vokal i harmonikaš **Tomislav Vukov**.

Uz njega ansambl *Hajo* čine: **Marinko Piuković**, **Ivan Piuković**, **Branko Kutuzov**, **Davor Ševčić** i **Vladimir Peić Tukuljac**.

Kako su najavili članovi ovog sastava, za ovu godinu uz pisanje novih pjesama, te sudjelovanje na raznim festivalima i manjim nastupima u pripremi je i koncert koji će na jesen biti održan u dvorani *Vatroslava Lisinskog* u Zagrebu.

Ž. V.

Uskrsni koncert »Tertia Dies« u Subotici

Raskoš baroknog zvuka

Trideset treći uskrsni koncert u Subotici, naslovljen »Tertia Dies« održan je prošloga tjedna, 9. svibnja, u preponoj katedrali sv. Terezije Avilske. Sudjelovali su Katedralni zbor **Albe Vidaković**, *Collegium Musicum Catholicum*, Komorni orkestar Subotičke filharmonije (koncertmajstor **Zsiga Pál**), **Aleksandra Ušumović Pletikosić** (sopran), **Lucija Vukov** (flauta), **Kornelije Vizin** (orgulje) te **Branimir Rezić** (čembalo i basso continuo).

Dirigent je bio **Miroslav Stantić** a na programu su bila djela **J. S. Bacha**, **G. F. Händela**, **J. Haydna** i »domaćeg« **Albe Vidakovića**.

Unatrag tri godine uskrsni koncerti imaju svoj tematski naziv. Ove godine je to bio »Tertia Dies«, odnosno »treći dan« kao »dan uskrsnuća, dan svjetla i radosti«.

»Na programu su bila djela Bacha i Händela, kao najvećih predstavnika baroka. Izbor je bio iz Bachovih kantata i pasija, a kod Händela odabrali smo koncert za orgulje i orkestar te sonatu za flautu i čembalo. Zbog autentičnosti izvedbe pozvali smo kolegu Branimira Rezića, koji je asistent na predmetu čembalo i basso continuo na Muzičkoj akademiji u Ljubljani. Smatramo da je čembalo dalo jedan poseban zvuk i izvedbeni sjaj koncertu. Jedina Händelova vokalno-instrumentala skladba na koncertu bila je *Aleluja, Amen* – završni zbor iz oratorija *Juda Makabejac* pisana za orkestar, čembalo, timpane, oboe i orgulje. Za naše koncerte karakteristična su djela Albe Vidakovića,

čije ime katedralni zbor nosi. Ovoga puta to je bila skladba *Juravit Dominus*. Inače, ove godine je 110 godina od njegova rođenja i 60 godina od njegova smrti. Što se tiče Haydna, izveli smo dijelove njegove *Misse brevis* u D duru«, kaže zborovođa Katedralnog zbora **Albe Vidaković Miroslav Stantić**.

Pokrovitelji koncerta bili su Grad Subotica, Hrvatsko nacionalno vijeće, Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske i poduzeće *Rotografika*.

Tradicija održavanja uskrsnih koncerata u Subotici dulja je od tri desetljeća, a prvi takav koncert održan je 5. travnja 1991. godine.

D. B. P.

Dalmatinske večeri u Subotici

Samo je falilo more

Protekli vikend u Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo* u Subotici bio je u duhu Dalmacije, odnosno dvije večeri zaredom, 10. i 11. svibnja, organizirane su *Dalmatinske večeri*. Ovogodišnji gosti došli su iz Kaštel Sućurca i sa sobom donijeli dah mora, kazališta, pjesme, plesova i delicija ovoga kraja.

Prve večeri program je započeo kratkim filmovima koji su posjetitelje uveli u kaštelanski kraj, prekrasnu prirodu, vina i turističke destinacije ovoga dijela Dalmacije. Subotička publika imala je priliku vidjeti i predstavu *Roko i Cicibela* u izvedbi dramskog studija *Ritam igre* iz Splita, a u glavnim ulogama bili su **Ivan Baranović** i **Monika Vuco Carev**. Ova ljubavna melodrama s elementima ko-

medije izašla je iz pera legendarnog **Miljenka Smoje**, a imala je vrlo jednostavnu poruku: da su za sreću dovoljni ljubav, vino i kruh.

Nakon predstave uslijedila je upravo degustacija vina iz kaštelanskih vinograda, te takozvana slatka Dalmacija na kojoj su predstavljene autentične slastice tamošnjeg kraja. Tako su na stolu uz dobro vino posjetitelji kušali i ušećerene bademe i naranče – *arancine*, *rafiole*, slastice sa smokvama... a sve to pripremile su učenice Strukovne srednje škole *Braće Radić* iz Kaštela.

Druge večer bila je u znaku folklor, te su se tako tijekom programa predstavili članovi KUD-a *Putalj* iz Kaštel Sućurca, a podrška su im bili i folklorashi HKC-a *Bunje-*

vačko kolo. Nastupila je i ženska vokalna skupina *Kaštelanke* koje su a capella zapjevale stare pjesme Kaštela, Zlarina, Korčule, Dalmatinske zagore.

KUD *Putalj* osnovan je 2015. godine s ciljem očuvanja bogate kulturne baštine, a društvo je raspoređeno u šest sekcija: odrasla i dječja folklorna skupina, mandolinski i tamburaški orkestar, imaju i školu gitare, školu mandoline i već spomenutu žensku vokalnu skupinu *Kaštelanke*.

Među plesačima bio je i predsjednik KUD-a **Mili Jerčić**, koji je za naš tjednik rekao kako se ovdje u Subotici osjeća kao doma.

»Nakon 16 godina ponovno sam u Subotici i mogu reći da su me Subotica i ljudi ovdje ponovno dobili. Ovaj susret bih prokomentirao kao prvi korak za buduću suradnju za koju vjerujem da će se tek rasplamsati, jer puno toga imamo zajedničkoga. Iako su nam rekli kako ovdje nema niti mora, niti ribe, našli smo nešto drugo, a to je toplina u srcu ljudi«, priča Jerčić i dodaje: »Donijeli smo dio onoga što imamo, od delicija, vina, tako i našu tradiciju. Ovo naše gostovanje je uz potporu Turističke zajednice grada Kaštela koji su pomogli s vinima, a cure iz škole su također pripremile delicije s kojima smo se predstavili«.

Nakon folklora posjetitelji su imali mogućnost kušati i delicije »slane Dalmacije«, odnosno slane srdele i incune, masline, sireve... a sve to uz kaštelansko vino i girice koje su se služile još tople.

Dalmatinske večeri, četvrtu godinu organizira HKC *Bunjevačko kolo*, a do sada su se svojim programom i delicijama uz goste iz Kaštela predstavili i gosti iz Omiša, Gata – Makarska, te s Hvara i Šolte.

Održavanje ove manifestacije potpomogli su Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Grad Subotica, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice.

Ž. V.

Jerihonsko bdjenje 2024.

Oče, želimo Te upoznati!

Molitvena zajednica *Proroci* petu godinu zaredom organizirala je Jerihonsko bdjenje, koje polako postaje ustaljena pobožnost u Subotici. Sedam dana i sedam noći pred Gospodinom s nakanom za obnovu ljudskog i kršćanskog života u Gradu.

»Od samog početka je to bila nakana, jer želimo moliti za sve ljude s kojima živimo, bili oni kršćani ili ne. To je naše zagovorno poslanje i toga se držimo. Jerihonsko bdjenje je euharistijska pobožnost sedmodnevnog neprekidnog klanjanja pred Presvetim Oltarskim Sakramentom. Ono što mi kao zajednica činimo pred Jerihonsko bdjenje jeste animiranje ljudi kako bi svaki termin imao bar jednog molitelja. Iz godine u godinu sve to nekako lakše ide i ljudi se uključuju, to im je prešlo u naviku i čak nije potrebno previše promocije nego se sami javljaju i upisuju«, priča član Molitvene zajednice *Proroci* **Filip Čeliković**.

Sedam dana i sedam noći klanjanja je zapravo 168 sati, a budući da su tijekom ovog perioda tu i svete mise i animiranja molitvene zajednice, potreban je barem 141 upisani sigurni molitelj. Istina, neki ljudi zauzimaju i više termina, ali također ljudi dolaze moliti i preko dana, pa i noći bez prethodne najave ili zauzimanja svog termina. Također, kako je Čeliković rekao, na bdjenje dolaze i druge molitvene zajednice, vjeroučenici, mladi... U posljednjih nekoliko godina organizira se i muška, odnosno ženska večer, koje okupe lijep broj ljudi.

»Točne brojke je jako teško reći. U svim terminima bude i više ljudi negoli što znamo. Brojke u Crkvi zapravo

nisu neko mjerilo ispravnosti. I Isusa su na početku pratili mase ljudi, a poslije su ostali samo učenici. Teško je ustrajati. Postoji nekakva konstantnost koja nas raduje, no mi ovo organiziramo zbog poticaja koje smo primili s više strana i kao pojedinci i zajednica. To je Božja volja da se zauzimamo za grad. Hoće li biti 10, 50 ili 1.000 ljudi, zauzimanje je isto. Čim se moli na nekom mjestu je dobro«, ističe Čeliković.

Nakana je svake godine ista, a geslo se mijenja iz godine u godinu, te je tako ove godine za geslo uzeto *Oče, želimo Te upoznati!*.

»Na početku Jerihonskog bdjenja evanđelje je bilo vezano za naše geslo, koje smo i ne obraćajući pozornost na dnevna čitanja puno prije primili kao poticaj u molitvama članova i uvjereni smo da je i Božja volja da ulazimo u ovu životno važnu temu. U mnogim duhovnim zajednicama, pa i na svjetskoj razini, prepoznaje se potreba govorenja o Ocu. Otac je nekako nedovoljno prepoznata osoba Presvetog Trojstva. Kroz stoljeća smo dobro poznavali Isusa Krista, a u XX. stoljeću smo nešto više upoznali Duha Svetoga, ali je Otac ostao enigma. U našem mentalitetu je često i slaba slika oca, koju baštinimo u našim obiteljima i to u ovom vremenu kaotičnosti snažno trebamo obnoviti. Vidimo potrebu da se u nama treba obnoviti ta sigurnost da je Otac ljubav koja nas ljubi, štiti, koji je naša sigurnost«, napominje sugovornik.

Iza ovog bdjenja je i velika organizacija, kako animiranje ljudi tako i tiskanje popratnih materijala s molitvama, plakata, ali i ozbiljan angažman na društvenim mrežama, kako bi svi podaci stigli do što većeg broja ljudi. Kako su rekli iz Molitvene zajednice, sama organizacija je već postala rutina, a budući da odnedavno imaju uposlenu osobu, Filipa Čelikovića, organizacija i brojne druge aktivnosti postaju lakše za druge članove.

»Sama organizacija je, ako tako mogu reći, postala rutina, što nam omogućuje da kao zajednica uranjamo u molitveni dio. Puno je sitnica, ali zahvaljujući ljudima koji su prepoznali važnost bdjenja i koji pomažu primjericu tiskanje, i izradu potrebnih materijala je sve moguće odraditi. Ljudi vole te materijale ponijeti sa sobom i to nas raduje, da im možemo to osigurati«, kaže Čeliković.

Ovogodišnje Jerihonsko bdjenje završava sutra, 18. svibnja, a tome će prethoditi susret muškaraca koji je rezerviran za danas u ponoć (u noći sa 17. na 18.). Posljednjeg dana u 17 sati je Duhovsko bdjenje, dok će u 18 sati biti služena sveta misa koja predstavlja završetak bdjenja.

Molitvena zajednica *Proroci* koji su i organizatori ovog bdjenja, pozivaju sve vjernike i ljude dobre volje da dođu zajedno zahvaliti na svim primljenim milostima tijekom proteklih 168 sati zajedništva pred Gospodinom.

Ž. V.

Glazbena večer u Uskrsnuću

U crkvi Uskrsnuća Isusova, 20. svibnja bit će priređena *Glazbena večer* u organizaciji Kršćanskog intelektualnog kruga i KD-a *Ivan Antunović*. Na programu će nastupiti Komorni zbor *Kantilena* iz Kanjiže, Katedralni zbor *Albe Vidaković* te solist, klarinetist i umjetnik mađarskog tradicijskog instrumenta – *tarogató* **László Baráth**. Početak je u 19 sati.

Noć orgulja

U crkvi Razlaz svetih apostola na Kelebiju, u Subotici 18. svibnja organizira se *Noć orgulja* u izvođenju Subotičke filharmonije i orguljaša mr. **Kornelija Vizina**. Dirigent je **Csaba Pásko**, a početka je u 20 sati. Ulaz je slobodan.

Devet utoraka sv. Antuna kod franjevac

Započela je velika devetnica u čast sv. Antuna Padovanskog koja obuhvaća devet utoraka sve do blagdana – 13. lipnja. Pobožnost i misa na oltaru ovoga sveca u franjevačkoj crkvi sv. Mihovila u Subotici služi se svakog utorka u 6, 9 i 17.30 sati.

Natječaj za upis studenata Teološko-katehetskog instituta

Rektor Teološko-katehetskog instituta Subotičke biskupije raspisao je natječaj za upis studenata na studije na Teološko-katehetskome institutu Subotičke biskupije u akademskoj 2024./25. godini.

Studij traje četiri godine i na razini je visoke stručne spreme. Predavanja i seminari se održavaju vikendima (subotama i nedjeljama) u Subotici u Pastoralnom centru Augustinianum, a po završetku studija stječe se stručni naziv diplomiranog kateheta. Prijave se primaju do 31. kolovoza 2024. godine.

Više o ovome možete čitati na <http://catholic-su.rs/>.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Pedesetnica

Ove nedjelje slavimo Pedeseticu, dan kada je na apostole sišao Duh Sveti te se rodila Crkva, novi Božji narod. Od tada Duh je neprestano među nama. U njegovoj blizini nisu samo privilegirani nego je on sa svakim od nas, samo mu se trebamo otvoriti, dopustiti mu da u nama i po nama djeluje.

Otvoreni Duhu Božjem

Isus je svojim učenicima obećao Duha Branitelja koji će ih upućivati u svu istinu. Kazao im je: »Kada dođe Branitelj koga ću vam poslati od Oca – Duh Istine koji od Oca izlazi – on će svjedočiti za mene. I vi ćete svjedočiti jer ste od početka sa mnom« (Iv 15,26-27). Oni su iščekivali Branitelja, čekali su obećanog Duha zbunjeni pred poslanjem koje su primili prije Isusovog uzašašća na nebo. Željeli su susresti Duha Svetog, željeli su Isusovim učenicima učiniti sve narode, ali su mnoge nedoumice stajale na putu ostvarenja tih želja, jer njihove ljudske snage nisu bile dostatne za tako veliki zadatak koji je bio pred njima. Ali Bog nam nikada ne povjера zadatke za koje nas neće učiniti sposobnima. On ne bira među ljudima one koji su sposobniji nego one koji će se otvoriti djelovanju Duha, a Duh nas može učiniti sposobnima za sve što Bog od čovjeka očekuje.

Sve što su apostoli priželjkivali otako su ispratili Isusa u nebo ostvarilo se u jednom danu, na Pedeseticu. Duh Sveti silazi na njih i oni ne samo da su ga upoznali nego on po njima istog časa počinje djelovati i oni postaju glasni navjestitelji Evanđelja. Nestaje straha, zbunjenosti, više se ne pitaju kako će i što će govoriti nego izlaze iz kuće i navještaju. Navještaj je bio toliko snažan da se već toga istog dana krstilo oko tri tisuće ljudi. A to je bio samo početak novoga Božjeg naroda i apostolskog djelovanja snagom Duha Svetoga. Piše Sveto pismo kako su činili

mnoga znamenja i hrabro navještali Krista uskrsloga, te su im se svakodnevno pridruživali novi članovi. To je bilo vrijeme radosti za one koji prigriše vjeru, ali i opasnosti, jer kršćani su od samih početaka bili progonjeni. Pa ipak je njihov broj rastao. Nijedno ljudsko djelovanje nije moglo, niti ikada može zaustaviti Božje djelo. Ali Bog treba suradnike, treba one koji će se otvoriti vodstvu Duha Svetoga, kao što su apostoli i prvi kršćani.

Krizma je naša Pedesetnica

Svako vrijeme ima svoje izazove. Isus je znao da će tako biti, zato je Duha Svetoga ostavio trajno s nama, da nove generacije vjernika, da svakog kršćanina upućuje u svu istinu i od njega čini navjestitelja Radosne vijesti. Duh je tu, u svakom od nas. Sakramentom svete potvrde primili smo puninu njegovih darova koja je moćno oruđe i oružje za navjestiteljsko poslanje, moćno sredstvo čijom upotrebom postajemo Kristovi svjedoci u svijetu. Čovjekove su snage slabe, njegova narav sklona grijehu, njegova žudnja usmjerena ovozemaljskim užicima, kao što piše Pavao u Poslanici Galaćanima. No, Duh Sveti nas može izdići iznad naše slabosti, naše čežnje i želje s prolaznog i grešnog možemo premjestiti na vječno i Božje. No, ispred svega Bog poštuje našu slobodnu volju. On nam može dati snagu, učiniti nas apostolima suvremenog svijeta, ali mi trebamo sami to željeti, trebamo biti otvoreni djelovanju Duha Svetog, poput apostola.

Za nas je Pedesetnica naša krizma. To je trenutak kada postajemo sposobni za velika djela koja Bog želi učiniti po nama, no mi se ne želimo predati njegovom djelovanju, pa krizma ostaje samo jedno obično slavlje. No, on strpljivo čeka da se predomislimo. Učinimo to dok imamo vremena.

Neobična priča Meksikanca Francisca Tarina Periskya

U potrazi za monoštorskim korijenima

»Ova potraga za mojim djedom je prije svega zbog mene, da znam svoje korijene, zatim da prenesem na svoje sinove i unuke. Napisat ću knjigu i čim je završim vratit ću se ovdje da je predstavim«, kaže Francisco

Francisco Tarin Perisky rođen je u meksičkom gradu Ensenadi. Tu je rođena i njegova majka, jer se djed po majci **Antonio Perisky** oženio u Ensenadi. No, djed Antonio rođen je daleko od Meksika, a kako je Francisco nedavno otkrio – u Monošturu. I tada je počela Franciscova potraga za monoštorskim, šokačkim korijenima, a završila se dolaskom u Monoštor. Ali tu počinje nova priča, jer Francisco sada planira napisati knjigu o svom djedu i promijeniti prezime iz Perisky u **Periškić**. I ponovo doći u Monoštor.

Preko dva oceana

Monoštor, Trst, New York, Saginaw, Vancouver, Edmonton, San Francisco, Cerro Prieto, Ensenada. To je životni put Antonia Periskya, koji je s bratom iz Monoštora kao mladić krenuo na neizvjesno životno putovanje. Točna godina njihovog odlaska iz Monoštora ne zna se, ali ono što Francisco zna jeste da su braća Monoštor napustila nakon smrti majke i da je Antonio nakon jednog odlaska iz Kanade na Aljasku izgubio svaki kontakt s bratom, koga više nikada nije niti vidio niti čuo bilo što o njemu.

»Siročići su ostali kada je djed imao 11 godina, a stariji brat 15. Za tri godine umrli su otac i majka i to je bio razlog zašto su kasnije odlučili otići. Prvo do Trsta i onda brodom do New Yorka. Nisu imali novca za put, već je stariji brat radio u brodskoj kotlarnici, a djed u kuhinji. Tako su praktički kao dio posade stigli u Ameriku«, priča Francisco.

Otkuda im ideja da odu u Ameriku i kako su prikupili novac za put do Trsta Francisu nije poznato. Prva stanica bio je New York, a kasnije još nekoliko gradova u Americi, pa Kanada iz koje su odlazili na Aljasku gdje su se bavili lovom lososa. Iz Kanade je Antonia nepredvidiv život odveo u Meksiko. Tamo je otišao zbog zdravlja, jer mu hladni krajevi više nisu godili. Odrednica je Ensenada koja je tada imala oko 2.000 stanovnika. Došao je 1906. godine kao dvadesetogodišnjak. Nije znao ni jezik niti je tamo imao bilo koga poznatog, ali je odlučio tu ostati. Oženio se udovicom s petero djece i u tom braku dobio kćer i sina. Prvi posao koji je dobio bio je na američkom brodu koji je u Meksičkom

zaljevu lovio jastoge. Kasnije je kupio svoj brod, lovio jastoge i prodavao ih u Americi. Zараđeni novac je uložio u kupnju jednog pjeskovitog poluotoka od 60 hektara. Na čuđenje svih, u pijesku je posadio oko 1.000 stabala maslina, sam je njegovao maslinjak, doveo slatku vodu u taj dio. Taj posjed je i sada u Franciskovoj obitelji.

»Djed ga nije htio prodati, iako su za kupnju bili zainteresirani hotelijeri. To su 33 kućice za izdavanje, samo područje zaštićeno je kao prirodno područje; mjesto je to za uživanje, može se doći pješice ili brodom«, kaže Francisco.

Na tom području žive zaštićene vrste ptica, rastu razni skulenti i Franciscova obitelj se uz turizam brine i o očuvanju tog zaštićenog dijela.

Umjesto Perisky Periškić

Antonio je kao mladić otišao iz Monoštora, ali ako je suditi po poslovima koje je radio, a to su lov i briga o prirodi, Monoštor nije zaboravio.

»Moj djed je u Meksiku živio 72 godine, a preminuo je 1978. godine u 92. Pamtim ga kao Jugoslavena iako tada nismo razumjeli je li Bosanac, Srbin, Hrvat. Zanimljivo je da su u njegovim dokumentima, ovisno od vremena i države u kojoj je bio, različiti nazivi«, kaže Francisco.

U izvodu iz matične knjige rođenih iz 1924. godine piše Yugoslav, u dokumentu za stjecanje meksičkog državljanstva iz 1925. godine piše da je Austro-Hungarian, u vizi za Ameriku iz 1934. Austrian, u dokumentu iz 1965. Monostor, a u knjizi umrlih Austro-Hungarian«, priča unuk Monoštorca koji je skoro cijeli život proveo u Meksiku.

Prije nekoliko godina Francisco je počeo tragati za svojim korijenima i tražiti mjesto odakle je njegov djed. Prvi pokušaji bili su neuspješni, jer je on uporno tražio prezime Perisky.

»Prije pet godina mi je otac rekao da je pronašao mjesto odakle mu je djed, tako što je pričao s nekim na Facebooku. Bio sam skeptičan, rekao sam mu da je to vjerojatno netko drugi ili neka prevara, ali me je on uvjeravao da je pronašao pravo prezime i odakle je sve počelo. Moja prva impresija kada smo stigli bila je da ima dosta ljudi koji liče na mog oca, baku i neke ujake i stričeve. Zezali smo se još od aerodroma, kao 'gledaj ovo su ti braća, ovo su ti rođaci'. Sviđa mi se ovdje, sve u zelenom, ljudi su veoma ljubazni. Po tome što vole lov i košarku sliče mom ocu«, kaže Franciscov sin **Kristofer**.

»Sve dok mi prije pet godina ujak nije rekao da se u originalu prezime piše Periškić. I tako sam pretražujući internet našao **Slavicu Periškić** iz Sombora, zatim **Zdenku Mitić** iz Monoštora. Htio sam doći ovdje gdje mi je djed rođen, upoznati mjesto i veoma mi je drago što sam to učinio. Veoma mi je ovo emotivno. Upoznao sam divne ljude, u Monošturu i u Srbiji. Želio bih potražiti rođake, znam da ima mnogo Periškića ovdje u Monošturu, tako da pokušavam naći svoje rođake među njima. Prije dolaska gledao sam po internetu kako izgleda Monoštor, ali nije isto kao kad se kroči ovdje. Kao da osjetim svoje gene, gene svoga djeda. Ova potraga za mojim djedom je prije svega zbog mene, da znam svoje korijene, zatim da prenesem na svoje sinove i unuke. Napisat ću knjigu i čim je završim vratit ću se ovdje da je predstavim. Imam većinu informacija koje su mi potrebne, od njegovog života u Meksiku i njegovih avantura i događaja; čitao sam i dosta o Balkanu, Jugoslaviji. Ako mi bude zafalilo još informacija, mogu pitati ljude odavde koje sam upoznao. Možda će moja knjiga biti historijski roman, a ne biografija«, kaže Francisco nakon nekoliko dana provedenih u Monošturu.

Kako kaže, to mu je najveće i najljepše iskustvo u životu.

U Meksiko se vratio ovog tjedna, a sa sobom je ponio i grumen monoštorske zemlje.

Z. V.

O prezimenima bačkih Hrvata (LXXVIX.)

Temunović

Temunovići spadaju u jedan od razgranatijih bunjevačkih rodova. Dao je više značajnih predstavnika. Na mnogim razinama zanimljiva je životna priča odvjetnika **Zoltana Temunovića** (1878. – 1926.), koji je poslije Prvog svjetskog rata bio predstavnik Bačke u mađarskoj skupštini. Rođen je u Somboru 22. III. 1878. Još u mladosti Zoltan je pokazivao ne samo veliko znanje nego i talent za javne nastupe. Kao student prava osvojio je prvu nagradu u šahovskom natjecanju u Budimpešti 1898. i postao »mešter šakovanja« (*Bácskai Hírlap* od 27. II. 1898). Neven je tom prilikom s ponosom isticao njegovo bunjevačko podrijetlo (Neven od 1. IV. 1898.). Međutim, Zoltan, iako sin čuvenog učitelja **Toške**, pokazivao je drugačiji afinitet. Na blagdanu posvećenom pjesniku **Sándoru Petőfiju**, koji je održan koncem srpnja 1899. u hotelu *Pešta* u Subotici (danas Narodno kazalište), Zoltan je recitirao Petőfijevu pjesmu *Egy gibdikát bánt engemet* (*Jedna misao me boli*).

Kontroverzna kćer Regina

Poslije sloma mađarskih vlasti u Subotici i Bačkoj studenoga 1918. Zoltan je emigrirao u Peštu. Tamo se priključio revizionističkim snagama. Lipnja 1920. kao delegate Subotice (Szabadka követ) zastupao je sve južne Slavene u Vojvodini (az összes délvidéki szlávok képviselőtében). Pokazivao je veliku energiju. Međutim, paradoksalno, nije mogao utjecati na prilike u vlastitoj obitelji. Njegova supruga **Magdolna Ruža**, rođ. **Suknović**, ostala je živjeti u Subotici, a kćer **Regina** zvana **Rexi** (1905. – 2005.) odala se razvratnom životu. Još prije svoje dvadesete godine postala je medijska senzacija. Bila je članica operetnog kazališta *Orpheuma*, gdje je bila plesačica. Udala se za pijanista **Gábora Markusa**, koji ju je doveo u loše društvo. Novine su pisale o njoj da je ovisnica o kokainu. U nju je bio zaljubljen sin pukovnika **Lajosa Szuchényija**. Kada je mladi Szuchényi vidio Reginu u društvu s talijanskim časnicima, oduzeo je sebi život (1923.). Moguće da je zbog navedenih problema Zoltan Temunović prijevremeno umro. Regina se poslije udala za uglednog engleskog intelektualca **Johna Culpina**, koji ju je uveo u visoko društvo i povezo s čuvenim pjesnikom **Thomasom Stearnsom Eliotom**. Umrla je studenoga 2005. u High Peaku (Derbyshire, Engleska).

Genealogija

Preci Zoltana Temunovića po očevoj liniji su do njegovog oca bili Subotičani i Bunjevci. Roditelji su mu bili učitelj **Tomo Temunović** (poznat u narodu i pod imenom Toško) i **Regina Dörner** (iz Velike Teremije u Banatu, da-

nas Rumunjska), koji su se vjenčali 6. V. 1877. u Mokrinu. Genealogija Z. Temunovića od njegovog najstarijeg poznatog pretka izgleda ovako: **Franjo** (r. 25. IX. 1718.) i **Janja Kaić** (vj. 25. I. 1739.); **Toma** (r. 19. IX. 1748.) i **Agata Vujković** (vj. 20. XI. 1768.); **David** (r. 22. III. 1776.) i **Ana Peić Bibić** (vj. 13. XI. 1793.); **Tomo** (r. 28. XII. 1801.) i **Julijana Bačlić** (13. XI. 1822.); **Tomo** (26. II. 1849.) i **Regina Dörner** (vj. 6. V. 1877.). Zoltanova baka Julijana Bačlić (ne Bačić) negdje je bilježena kao **Bačlin**, negdje kao Bačlić.

Potpredsjednik Bunjevačkog narodnog vijeća

Od Temunovića se istakao i **Josip Temunović** (1850. – 1933.), učitelj i školski upravitelj u Somboru. Rođen je kao Subotičanin. Bio je sin **Petra Temunovića** i **Anastasije Rudinski**. U Sombor ga je odvela učiteljska služba, u kojoj je ostao gotovo pola stoljeća (48 godina). U Somboru je 2. VII. 1887. oženio **Julijanu Graff**. Sudjelovao je u događajima poslije Prvog svjetskog rata. Izabran je za potpredsjednika Bunjevačkog narodnog vijeća, koje je htjelo suradnju s Mađarima. U organizaciji Bunjevačkog narodnog vijeća dana 20. XI. 1918. u Somboru je održana velika skupština Bunjevaca. Predsjednik vijeća **Josip Strilić** i potpredsjednik Josip Temunović dobili su ovlasti da zastupaju Bunjevce pred Mađarskim narodnim vijećem.

Obiteljska šetnja

Još od svoga nastanka, usporedo sa završetkom zgrade Narodnog kazališta (1854.) i hotela *Jagnje* (1857.) gradski korzo u Subotici predstavljao je statusno mjesto za ugodnu urbanu šetnju. A šetati su voljeli svi, bez obzira na svoje godine i društveni status. Današnja priča inspirirana je fotografijom iz obiteljskog albuma **Jasne Šarčević**, a zahvaljavajući njezinom sjećanju u prilici smo vratiti se u vrijeme prije Drugoga svjetskoga rata kada je ista i nastala na najpoznatijoj subotičkoj šetnici. »Na fotografiji se nalaze, s lijeva na desno, moji roditelji **Stjepan Šarčević Dečko**, glasoviti nogometaš *Bačke* i **Bosiljka Šarčević**, a skupa s njima šeta major **Pavao Šarčević**, časnik vojske Kraljevine Jugoslavije. U pitanju je obiteljska šetnja, jer su Pavao i Stjepan, kako bi se to kazalo na ovim našim prostorima, šogori – časnik je suprug nogometaševine rođene sestre Ružice«, otkriva nam njihova kćer i nećaka Jasna. Zanimljivo je istaknuti kako obojica imaju isto prezime, što za ove naše prilike na sjeveru *Bačke* i nije neki veliki kuriozitet. Budući da časnik tijekom šetnje nosi svoju sablju u ruci čini se kako je fotografija načinjena tijekom njegovog slobodnog vremena i neformalnog pojavljivanja u javnosti. Klasična paradna uniforma kraljevskog časnika je besprijeekorna, na glavi je šapka s vojnom oznakom vojske Kraljevine Jugoslavije, a na rukama obavezne rukavice. Gospođa Bosiljka Šarčević je odjevena po posljednjoj ondašnjoj modi, baš kao i njezin suprug Stjepan, koji vjerojatno zbog toplijeg vremena nosi šešir u ruci. Fotografska snimka je zabilježena baš pokraj hotela *Jagnje* (današnji napušteni Dom JNA), a vrijeme šetnje bi moglo biti (obzirom na sunce) negdje u vrijeme podneva ili ranoga popodneva.

Časnik Pavao Šarčević

U civilstvu je Pavao Šarčević bio diplomirani pravnik koji je akademsko zvanje stekao na Pravnom fakultetu u Subotici, a kasnije je bio i sudac. Njegova povezanost s vojnim miljeom datira još od njegovog oca, koji je poginuo u Prvom svjetskom ratu, a on kao dijete stradalog borca dobiva vojnu stipendiju. Budući da mu je mater bila kućanica, muževljevom smrću ostaje bez ikakvih sredstava, pa je Pavao već zarana, još kao mladić morao preuzeti teret materijalne skrbi oko nje i svoje sestre. Kao diplomirani pravnik i časnik kraljeve vojske, financije više nisu predstavljale problem, a njegov sin **Petar Šarčević** (1935. – 2000.) postat će, nakon svršenih studija režije, glasoviti dramski redatelj. Zanimljivo je napomenuti kako je i njegov sin, baš poput oca, također završio studij prava, ali u Zagrebu. Kazališnu obiteljsku tradiciju (ali i prijekid one pravničke) nastavlja njegova starija kći **Ana Lederer** (rođena 1964. u Subotici), glasovita hrvatska teatrologinja i prva žena koja je bila intendantica zagrebačkoga HNK-a, dok je mlađa kćer **Maja Alujević** (rođena 1968. u Subotici) kustosica u Etnografskom muzeju u Splitu. Pavao Šarčević je preminuo u dubokoj starosti u Zagrebu (više od 90 godina), u koji se trajno preselio 1978. godine.

Subotički korijeni

Iako je dobar dio svoga života proveo u Zagrebu, proslavljeni kazališni redatelj Petar Šarčević inzistirao je na okolnosti da mu se djeca moraju roditi u Subotici, baš kao i on, i njegov otac Pavao. Kako je svojevremeno u razgovoru za *Hrvatsku riječ* kazala njegova kćer Maja, dugo je inzistirao da ona i sestra Ana redovito idu na ljetne praznike na sjever *Bačke*, gdje su često s djedom i bakom znali šetati gradskim korzom.

D. P.

Jednodnevni izlet u Sombor i Monoštor

Učenici prvih i drugih razreda cjelovite nastave na hrvatskom jeziku 10. svibnja imali su jednodnevnu ekskurziju u organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća, te su tako posjetili Sombor i Monoštor i susreli se s vršnjacima. U programu su sudjelovali učenici spomenutih razreda iz OŠ *Ivan Milunović* iz Subotice i Male Bosne, zatim učenici OŠ *Matija Gubec* iz Tavankuta i OŠ *Matko Vuković* iz Subotice, a ovoj ekipi su se već u Somboru pridružili i vršnjaci iz OŠ *22. oktobar* iz Monoštora.

Tako su skupa obišli mjesto gdje se njihovi učitelji i učiteljice školuju za to zvanje, odnosno posjetili su Pedagoški fakultet. Po riječima voditeljice puta, učiteljice **Tanje Stantić**, na fakultetu ih je dočekala asistentica **Marina Milošević** koja ih je provela kroz fakultet i pokazala im *spomen sobu* u kojoj su boravili mnogi učitelji i učiteljice. Dočekale su ih studentice s učenicima četvrog razreda OŠ *Avram Mrazović* i pripremili im prigodan program.

Obilazak Sombora bio je budno praćen, a obišli su Županiju, gdje ih je dočekao **Ivan Šimunov** i pojasnio im što se radi i događa u toj zgradi. Obišli su i Trg Svetog Trojstva, Sunčani sat i Narodno kazalište u Somboru.

Po dolasku u Monoštoru i nakon zajedničkog ručka, domaćini – učenici ove škole i učiteljica **Lidija Marinković** pokazali su im školu, a potom su krenule sportske aktivnosti na terenu.

No, to nije sve, obišli su i pčelarsko-poljoprivredno gazdinstvo *Periškić* gdje su imali priliku čuti o procesu proizvodnje meda, važnosti očuvanja pčelinjih zajednica i ulozi pčelarstva u poljoprivredi. Nakon radionice izrađivali su pčelice od papira, koje su popunile improvizirano saće, te su ovaj uradak ostavili obitelji Periškić za uspomenu na njihov dolazak.

Cilj ovog programa bio je upoznavanje, druženje i povezivanje djece vršnjaka iz osnovnih škola u Subotici i Monošturu.

Ž. V.

Nacionalna razina Čitanjem do zvijezda za najbolje u Čakovcu

Prethodni vikend, točnije 10. svibnja, bio je u znaku knjige i čitanja. U Čakovcu je održana nacionalna razina projekta za poticanje čitanja, natjecanje u znanju i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda* u kojem je sudjelovalo oko 400 učenika iz cijele Hrvatske, ali i naša čitateljska reprezentacija iz Vojvodine. Odlično su se predstavili. **Sara Dulić** iz OŠ *Vladimir Nazor* iz Đurđina je pod mentorstvom nastavnice **Monike Ivanović** osvojila 8. mjesto u kategoriji kreativnog uratka, plakata, dok su u testu znanja, kao ekipa, **Martina Tikvicki** iz OŠ *Matko Vuković* iz Subotice

te **Marija Kujundžić** i **Josipa Ivanković Radak** iz OŠ *Ivan Milutinović* iz Subotice osvojile 17. mjesto od 45 ekipa. Njihove mentorice bile su **Klara Knežević Lukačević** i **Sanja Šteković**. Bravo za sve!

Ovogodišnja tema projekta za poticanje čitanja *Čitanjem do zvijezda* bila je

»Čitam, mislim, razgovaram...«, a učenici su čitali tri knjige – **Melita Rundek**: *Moja baka je zmaj*, **Nada Mihelčić**: *Zeleni pas* i **Vlasta Golub**: *Eva, mala žena*. Tijekom školske godine natjecanja je organiziralo Knjižničarsko društvo Međimurske županije, a u Subotici ga je među učenicima cjelovite nastave na hrvatskom jeziku provelo Hrvatsko nacionalno vijeće u suradnji s NIU *Hrvatska riječ* te uz koordinaciju knjižničarske savjetnice **Bernadice Ivanković**.

B. I.

Sat u prirodi

Učenici drugog razreda OŠ *Moša Pijade* iz Berega iskoristili su lijepo vrijeme i sat hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture imali su u prirodi. Biciklama i rolerima obišli su svoje mjesto i posjetili kapelicu sv. Ivana Nepomuka i spomenik sv. Roka. Ovom prigodom saznali su pojedinosti iz života svetaca, a usput su iskoristili i igralište u parku.

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobozadni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.
Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25
Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem njivu u Mišićevu površine 2 katastarska jutra, 14.000 eura. Informacije na telefon 064/300 76 14.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 16. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU O DAVANJU SUGLASNOSTI NA STUDIJU O PROCJENI UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 13. 5. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-228/2023, kojim se daje suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na okoliš projekta: »MINI PILOT ISTRAŽNI CENTAR – Rekonstrukcija, nadogradnja, dogradnja i prenamjena postojećih objekata br. 12 i 14 u proizvodni objekt«, na katastarskoj parceli br. 36916 K. O. Donji grad, Subotica (46.06812°; 19.69132°), čiji je nositelj »ElevenEs« d.o.o., Tolminska br. 35, Subotica.

Protiv ovog rješenja nositelj projekta može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom u roku od 30 dana od dana prijema rješenja, a zainteresirana javnost u roku od 30 dana od dana objavljivanja obavijesti o donijetom rješenju u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 21. 5. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Duhovna putovanja

Poklon planini

prirodom. Blagdanski obredi i tradicionalne pjesme obogaćuju atmosferu duhovnosti koja lebdi ovim prostranstvima.

Što vidjeti i obići

Jedna od aktivnosti za koju većina posjetitelja odabire planinu Kailash je šetnja planinom. Putnici hrabro kroče na put koji okružuje svetu planinu i koji se zove Kora. Dugačka je oko 52 kilometra i nudi priliku za introspekciju i duhovno buđenje uz šetnju strmim liticama i blistavim jezerima. Korak po korak, putnici se približavaju duhovnom ispunjenju.

Nedaleko od planine Kailash, jezero Manasarovar sija poput dragulja u sunčevom svjetlu. Njegove mirne vode odišu mističnom energijom, privlačeći hodočasnike iz cijelog svijeta. Ritualno kupanje u njegovim vodama smatra se pročišćenjem duše.

Na ovoj ruti putnici otkrivaju bogatstvo duhovne tradicije Tibeta dok obilaze samostane i hramove koji su uklopljeni u ovaj sveti pejzaž. Mirisi tamjana i zvuk molitvenih zvona ispunjavaju zrak, podsjećajući putnike na vječnost duhovnog puta.

Za one odvažnije i spremnije na izazov, uspon na vrh planine Kailash test je snage i vjere. Uspon na ovaj mistični vrh donosi ne samo fizički užitak već i duhovno prosvjetljenje, simbolizirajući put do unutarnjeg mira.

Dok sunce zalazi iza planina i zvijezde se pojavljuju na noćnom nebu, putnici okupljeni oko logorske vatre dijele priče i iskustva. U tom trenutku, u srcu Tibeta, stapaju se prošlost i sadašnjost, materijalno i duhovno, stvarajući nezaboravan trenutak jedinstva sa svetom prirodom. Barem tako kažu oni koji su iskusili ovaj put, a ja im nekako vjerujem.

Putovanje na svetu planinu Kailash, kao i druga duhovna putovanja, nije samo fizičko već i putovanje prema unutarnjem prostoru, prema spoznaji i duhovnom buđenju. U ovim malo luckastijim vremenima, punim izazova, velikih promjena, jurnjave i ništa manje vremena, važno je s vremena na vrijeme zastati i pogledati unutra, a u tim putovanjima najbolja pomoć su nevjerojatni krajolici. Baš onakvi krajolici kao što ih ima planina Kailash.

Gorana Koporan

Vrsta putovanja koja vam nudi oporavak postala je sve popularnija. Ljudi plaćaju pakete da bi im netko uveo režim u život i tako prebrodili neke izazove s kojima se susreću. Hodočašća su mi najdraža od putovanja koja imaju i ljudsku potrebu za duhovnošću. Već dugo sanjam o Camino de Santiago i divim se onima koji su svladali dio ili cijeli put. Trenutačno mi je najveći problem nedovoljno vremena u komadu. Ali sigurno moje biće čeka pravi poziv i tada će se sve kockice poklopiti.

Jedno od onih duhovnih mjesta koje privlači mnoge posjetitelje je planina Kailash. Njezin poziv stigao je do mene preko fotografije. Opis fotografije mogao bi zvučati ovako: Dok se sunce polako diže iznad tibetanske visoravni, jedan se lik ističe u tišini ranog jutra. Putnik sa štapom u ruci kreće na put prema svetom cilju – planini Kailash. Ova sveta planina, oštrog vrha koji se uzdiže prema nebu, simbol je vječne duhovne potrage i mira.

Planinska osobna

Planina Kailash, visoka 6.638 metara, svojom impozantnom prisutnošću i mističnom energijom dominira tibetanskim krajolikom. Smještena u autonomnoj regiji Kine, poznatoj kao Tibet, dio je planinskog lanca Himalaja. Okružena je nepreglednim dolinama, kristalno čistim jezerima i zelenim šumama koje pozivaju istraživače da kroče na ovo sveto tlo.

Tibetanski nomadi, čuvari ovih svetih prostora, dočekuju putnike s osmijehom i gostoprimstvom koje je duboko ukorijenjeno u njihovu tradiciju. Njihovi šareni šatori podsjećaju na duga stoljeća života u skladu s

II. Katolički malonogometni turnir u Maloj Bosni

Pobjednik – ekipa župe Marija Majka Crkve

Pobjedničke ekipe

»Naglasak je da se okupe odrasli katolici vjernici, da se malo druže, tj. da to ne budu samo djeca i mladi. Poanta je na ovaj način privući i one koji nisu redovito prisutni u crkvi, znači kroz sport koji Crkva podržava«, ističe vlč. Tomislav Vojnić Mijatov

Nogometna ekipa župe Marija Majka Crkve iz Subotice pobjednik je drugog po redu Katoličkog malonogometnog turnira Subotičke biskupije održanog u subotu, 11. svibnja, na nogometnom terenu u Maloj Bosni. Drugo mjesto pripalo je nogometašima iz župe Uskrsnuće Isusovo u Subotici, a treće ekipi subotičke župe sv. Juraj. Osim njih, na ovom je turniru sudjelovalo još pet ekipa i to iz sljedećih župa: subotičkih sv. Terezije Avilske i sv. Roka, tavankutske Presveto Srce Isusovo, bajmačke sv. Petar i Pavao te župe Presvetoga Trojstva iz Male Bosne.

Zajedništvo sportskog i duha Crkve

Inicijator i glavni organizator Katoličkog malonogometnog turnira je župni upravitelj župe sv. Jurja u Subo-

tici vlč. **Tomislav Vojnić Mijatov**, čija ideja za organiziranjem ovog sportskog događaja potječe iz vremena njegovih bogoslovskih dana u Đakovu.

»U Hrvatskoj se na razini biskupije, nadbiskupije, a potom i na razini države, održava katolička malonogometna liga i želio sam tako što realizirati kod nas. Zbog manjeg broja ljudi mi ne možemo organizirati ligu, ali možemo turnir. Tako je prošle godine u listopadu na nogometnom terenu u Žedniku održan prvi između devet katoličkih župa Subotičke biskupije. Ove godine imamo osam ekipa, ali se okupilo više sudionika samoga turnira, njih oko 120, što je lijepa prilika da se i stariji naši katolici vjernici sastanu i druže, a ne da su tu samo djeca i mladi. Prošle godine sam ovaj sportski događaj organizirao s ekipom ljudi koja poznaje nogomet, a ove godine se u organizaciju uključilo više zainteresiranih, koji su prepoznali važnost i kvalitetu toga, budući da se pažnja obraća i na opremu, a tu su i licencirani suci i delegati, kako bi sve to bilo na nekoj višoj razini«, kaže vlč. Vojnić Mijatov.

U okviru turnira bilo je dvije grupe od po četiri ekipe i svaka je odigrala tri utakmice u trajanju od 30 minuta. Uzrast nogometaša je od 15 godina pa naviše, uglavnom su to amateri, ali ima i onih koji se profesionalno bave ovim sportom.

»Naglasak je da se okupe odrasli katolici vjernici, da se malo druže, tj. da to ne budu samo djeca i mladi. Poanta je na ovaj način privući i one koji nisu redovito prisutni u crkvi,

znači kroz sport koji Crkva podržava. To je jedan vid zajedništva, međusobnog upoznavanja», ističe velečasni.

Dojmovi mladih i onih malo starijih

Svoje dojmove o katoličkom malonogometnom turniru na kojem sudjeluju drugi put iznijeli su mladi nogometaši iz subotičke župe Uskrsnuća Isusova.

Karlo Kujundžić: »Kroz ovaj sportski događaj stvaraju se zajedništvo koje povezujemo kroz vjeru i Crkvu, družimo se, stvaraju se nova prijateljstva, a igrajući nogomet se i istrčimo. Inače ne treniram nogomet, ovo je čisto rekreativno i želio sam sudjelovati na turniru«.

Matej Miković: »Jeste da se obično kaže da je važno sudjelovati, ali kod nas postoji i taj natjecateljski duh pa nam je bitno i da pobijedimo«.

Tomislav Mačković: »Odlično je sve ovo, malo rekreacije, druženja, sve u vjerskoj zajednici, a i zadovoljan sam svojom igrom budući da sam dao gol. Inače sam aktivan u župi, sviram, idem na oratorije«.

A njih su navijanjem te na druge načine podržali malo stariji župljani.

Vič. **Vinko Cvijin**, župnik župe Uskrsnuće Isusovo: »Što bi rekli 'U zdravom tijelu, zdrav duh', al duh je naše područje. Jako sam ponosan na sve igrače koji su došli danas, na sve mlade, pogoto naravno na moju župu koji su se okupili u velikom broju i zaista su srcem tu. Ponosan sam i na Bajmačane kojih je najmanje, ali su ipak došli i mislim da sve ovo pokazuje nešto više od pukog nogometa i sportskog duha. Možemo ovo nazvati svojevrsnim 'team buildingom', međužupnim turnirom koji gradi zajedništvo«.

Ninoslav Radak, predsjednik udruge mladih *Hrvatski Majur*: »I prošle godine smo kao udruga aktivno sudjelovali u pomoći ovog turnira, a ove godine smo osigurali sredstva za piće. Jako je važno držati se zajedno u našoj zajednici, a pogotovo u ovakvim prigodama kada je to zajedništvo u

duhu evanđelja. Sve ovo ne bi moglo bez podrške Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske«.

Oliver Orčić: »Ja sam iz firme *Pro-bag* iz Subotice, proizvodimo sportske torbe, rančeve, sportsku opremu i dresove. A sve ove dresove koje vidite ovdje su proizvod naše firme. Ja danas nisam igrao nogomet, mi smo posebna ekipa i naš teren je hlad«.

Vladislav Horvacki: »Ja sam gledatelj i navijač, mislim da je jako važno ovakvo druženje između župa. Dobro je da se i kroz sport mladi sastanu, a uz njih i manja djeca i roditelji. Može se ovo nazvati obiteljskim sportskim okupljanjem, doista je izvrsna ideja i treba opstati«.

Osim već navedenih osvajača prva tri mjesta turnira, ovom je prigodom za najboljeg igrača proglašen **Nemanja Balažević** (župa sv. Jurja), za najboljeg strijelca **Matija Budinčević** (župa Marija Majka Crkve), a titulu najboljeg vratara ponio je **Vlado Horvacki** (župa Uskrsnuće Isusovo).

Katolički malonogometni turnir svojim je prisustvom podržao i sâm biskup **Franjo Fazekas**.

I. Petrekanić Sič

Umotvorine

- * Svijet je najgori tumač istine.
- * Apsolutne sreće nema, ona je u traženju.
- * Najjači je onaj koji je sam.

Vicevi, šale...

Danas sam dobio kompliment od jedne starije gospođe u dizalu – rekla mi je da sam lijep.

Potom me pitala kud vozi ovaj autobus.

- Što si poklonio ženi za 25 godina braka?
- Odveo sam je na Karibe!
- A za 50, što ti je u planu?
- Odlazim po nju!

Mudrolije

- * Neiskustvo rađa samopouzdanje, a iskustvo strah.
- * Ne vjeruj onima koji mnogo govore o svojoj pravednosti.
- * Ništa na svijetu nije lakše prevariti nego svoju svijest.

Vremeplov – iz naše arhive

Kraljice, Bereg, 2005.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova) Tvrđac dočekivo goste

Bio tako jedan naš gazda koji je i od sebe žalio zalogaj, a drugom gleda u zube, pa samo što ne zaplače. Ni žena mu nije bila bolja i nije ni čudo što su nji dvoje živili u slogi i zadovoljstvu. Kako ne bi bili zadovoljni i vazdan srični kad jedno drugom ugađaju. Tako kad žena uzme zalogaj, onda joj čovik gleda u zube i plače, a kad čovik uzme veću koricu kruva, onda žena plače. Tako su oni ugađali jedno drugom, al čer jedinica ko da nije njeva.

– Šta će mi to silno bogatstvo kad se ne smim ni alvatno naist ko druga čeljad?! – kaže ona roditeljima kad je poodrasla.

Ne mari nek rade s njom šta oće, al divojka ne sakriva da joj je mrsko što joj je otac taki tvrđac, a mater se nuz njega prišla ko osim, pa ne znaš koje je gore. Daborme da se ni taka čer starcima nije baš dopadala i jedva su dočekali da je kogod isprosi.

Došlo vrime i tom, pa na divojku doneli rakiju iz jedne jake familije. Divojkinu starci ne zagledaju kaki je momak na oko već kad su vidili da ta familija još bolje stoji neg oni i da se u toj kući još teče, oma su primili rakiju. Ne gledaju kaki je mladoženja, al ni udavača baš ne gleda – ne mari da je kaki, samo da je već jedared vode iz ove kuće. Ne zna doduše kako će joj bit u novoj kući, al ko veli, ako će joj u novoj bit i gore, za to bar ne zna, a ode joj već dotužilo.

Kad su svi složni, sad će u nedilju doć pretelji divojačkoj kući da udivane svadbarinu. E, divojkinim starcima je još samo ta nevolja da odbave svatove, pa su onda skinili brigu s vrata, nek otsele čerin čovik gleda kako će ženu ruvarit i kruvarit. Svatovi, nije to mala briga za takog tvrca! Dobro će tu bit pametan!

– Znaš ti, ženo, šta ja mislim? – počeo je tvrđac gonetat.

– Ti ćeš kazat.

– Dobro će bit ako se mi pretelju malo ulažemo, pa da s malim troškom pribortamo te svatove. Ako svekar babo tio mladi kupit ruvo, mi nećemo tako već u novcu, i kad on dâ novce, dosta će bit ako i polak potrošimo na vinčano ruvo, a drugo će ostat nama. Tako gledaj da i oko drugog teret spadne na pretelja.

– Vidiš, vidiš, to si dobro naumio, al kako ćemo se to ulagivat preteljima?

– Kako ćemo?! Ženo moja, niko ne mož prodat ako nije kupio. Triba malo i potrošit ako oćeš tušta zaradit. Eto, zato sam izmislio ovako: da mi pretelje dočekamo kako se ni ne nadaju. Ugostićemo i, al onako čovičanski i božijanski, pa kad vide da smo mi ljudi, neće oni tit da izostanu iza nas. Samo tako, pa da vidiš kako će se pretelj lako priklonit na našu rič, da šta zaištemo.

Ženi se doduše nije baš dopalo što će se uvaljivat u trošak, al kad je vidila da će se to i dvostruko vratit, pristala je, pa oma i zapita šta će spremat da dočeka pretelje.

– Znaš šta, ženo, nek bude što nije bilo nikad: skuvaj dvoje jaja! Nek pretelji vide iz kake kuće vode divojku!

Tvrđac i žena su baš bili u riči kad je ušla i njeva čer.

– A-joj, bačo, šta će nama ostat za užnu kad prid pretelje mećete svega dva jajeta?! – ona će se rugat.

Ruga se sirota divojka, al bačo ni ne klapi o tom već njoj ozbiljno:

– Iđi ti, curo, do kera s takim divanom! Ne misliš valjda da će pretelji bit tako brezobrazni da će poist obadva jajeta?!

Tako veli bačo, a nana će još nakalamit:

– Curo moja, baš smo primili rakiju, al kad bi ispalo da su ti naši novi pretelji tako nečuvarni da najedared poidu čitava dva jajeta, e nemoj mislit da će od svatova bit štogod! Ajak, ne damo mi tebe u taku kuću!

Kad je sirota divojka čula taki razgovor, njoj se počela okrećat soba.

– Teško meni tužnoj ako je to kuća ko i naša – zaplakala je u sav glas. – A šta sam se onda i udavala!

Pričala Luca Vojnić Purčar

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Veliki brat i pajta

Ope' nas postrojila strina Evča. Mislim se vala ju odviše štagod zasvrnilo, odviše j' tila štagod kazat pa j' i prva osvanila. Prva došla, sila i čeka. Ja i moj dičji stolčac oma za njom. Ko da j' znala da ćemo nas dvoj doć prvi, pruža mi u štanici štagod: »Evo ti malo paprenog šećera«. Stižu svi, posmišćali se, a strina Evča sad ko baka Janja namišća maramu pa će sva važna: »Sam da znate, to mi nova marama. Jest da ima cigurno pedest godina i da mi ju moja baka ostavila, al sa' sam ju prvi put latila nosit. No, čeljadi nismo došli rad moje marama već zbog čegagod drugoga. Jeste čuli? Jeste vidili na televizije ko nam bio. Ta bio nam u gosti naš veliki brat, veliki pajta. Možda ima jedan veći, al njeg nećemo sade spominjat. Ope' se došo pobrinit za nas, pomoć. Dono svašta, potpisalli još više. I bome nismo se osramotili, dočekali ga kako dragi Bog zapovida. Skupilo se tušta čeljadi. Dopratio ga ni više ni manje neg naš avijon. Crveni čilim metnili, pa jila i pića što ni sultan nema ponudili. Ko najmilijeg kad dočekaš. Ni se šparalo. I sade ko da nam sunce svanilo, ni brigeša za nas. I zamislite, ni on došo kod svakog. Bio kod jedni pa kod nas i onda na još jedno misto ide. Sade svi vidu da smo mi tu od važniji kad taki velliki dolazi kod nas«. »Eeee, Evča moja draga, pa ti ko da si mu ambrelo nosila tako sve znaš. Eeee, nisi se prominjila a tolike si godine natukla. Ta ti još viruješ da j' sve onako kako na tarabe piše, da u radiju živu mali ljudi. Ta kad tebe zaludi televizija, ondak znam koliko j' sati u podne«. »Baka Janjo, ta kakogod da štagod vlast da kažem država napravi vi uvijek protiv tirate, kako b' rekli uvijek... protiv vitra. Ta mi moramo uvijek bit za vlast i virovat joj, zato smo ju i birali da nas vodi. Brine se za nas. Brez nje bi bili ko ćoravi«, strina Evča će. Baka Marica počimlje bisno: »Čeljadi, nas kad kogod krene branit, krene nas pomagat jel faljit oma se uplašim. Oma se uplašim, jel mi onda uvijek cigurno potli nagrebusimo, odviše skupo platimo. Al kad nas falju, tapšu po ramena, vala tek onda lošo da ne kažem gadno, prođemo. Onda poletimo nebu pod oblake misleć da nam ravna nema i onda kad trisnemo dole češemo se di nas i ne svrbi. I uvijek drugi kriv«. Baka Manda divani kako ne razumi da nama vala skoro ni jedan komšija baš ne paše, ne ide nam na ruku pa onda nađemo pajtaša, pomagacha jel kako da kažem onog koji će nas branit čak na drugi kraj svita. Kaže: »Uvijek se kaže da ti komšija najveći rod, prvi za pomoć i naslonjit se u nevolje. To za nas izgleda baš i ne važi. Ko da smo osim svita«. I baka Tonka vidim ima štagod kazat: »Pa da, a ja baš ne razumim kako to mi možemo zajedno i da smo jednaki. Kažu nji skoro milijardu i po, i ne znam koliko j' to, a nas spram nji čakom mož pribrojat. Jest, jest sve ćemo mi to zajedno al ko će to na kraju vraćat. I odviše j' mene tu sumnjivo otkale sad oni baš nas toliko volju i poštivu, pomažu. Ta ni vala da su i oni ko mi da je komšije baš i ne volju«. Na kraju će baka Janja: »Mene to sumnjivo odviše da ti kogod baš toliko volji i pomaže. Ta tu mora bit kaka greda. Da ne bude na kraju, mi se jedno jutro probudimo a nismo svoji. Veliki brat, jel kako kažu pajta, kad dođe vrime, a uvijek dođe to vrime, ni da traži već i uzme i novce i ovce kako kažu«. Bome, ja se u politiku ne razumim al cigurno znam da ni lošo imat u životu velikog brata i pajtu pa još dobit štagod od nji.

U NEKOLIKO SLIKA

Kuhali smo u Surčinu

Koh od griza

Koh od griza je jednostavan starinski recept koji se vrlo brzo priprema. Ovaj sočan i mekan kolač sastoji se od bazičnih sastojaka, uvijek dostupnih u svakom kućanstvu. Recept je s nama podijelila **Ljerka Vlačina**, rođena **Pavlovski** iz Surčina.

Kaže, kolač je tako pripremala njezina baka **Marija**, mama **Lenka** te je po tom receptu i ona nastavila peći koh. Kako navodi, ovaj kolač pravio se najčešće zimi, kada nema sezonskog voća i nije bio pretjerano svečani, ali se služio nedjeljom poslije ručka. Tako je i danas u Ljerkinjoj kući. Koh je često na meniju nedjeljom, a kaže kako joj je posebno drag jer ju uvijek vraća u djetinjstvo.

Sastojci:

8 jaja
10 jušnih žlica šećera
5 jušnih žlica brašna
5 jušnih žlica griza
1 l mlijeka
1 vanilin šećer

Priprema:

Skuhati mlijeko i dodati mu 5 jušnih žlica šećera i vanilin šećer. Ostaviti sa strane da se hladi. Za to vrijeme odvojiti bjelanjke od žumanjaka. Bjelanjke pjenoasto umutiti uz dodavanje preostalih 5 žlica šećera. Potom dodavati žumanjak po žumanjak uz konstantno mućenje. Kada se mikser isključi, dodati brašno i griz te sve lagano sjediniti. Smjesu sipati u unaprijed pripremljeni pleh obložen pek papirom te peći na 180 stupnjeva dok ne porumeni, 30 minuta.

Na vruć kolač sipati hladno mlijeko te ostaviti da se sve ohladi. Tek tada rezati na veće komade i služiti.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5plus

JEDNOM POLISOM pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguravate se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamensko vozilo.

MILENIJUM
OSIGURANJE

Vreme je da odabirete nas i mi ćemo

www.mlos.rs

011/ 715 23 00

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije

Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

AT

Astra

Telekom

011 44 22 009

20. SMOTRA DJEČJIH PJEVAČA I ZBOROVA

22. V. 2024.

u 19:30 sati
Velika vijećnica
Gradske kuće
Subotica

Ulaznica: 350 din.

Ulaznice u preprodaji
na telefon 063 80 87 836

Generalni pokrovitelj:

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVODANSKIH HRVATA

Smotru pomogli:

